Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дена ◆ ЕРА, 11 ОКТЯБРЬ, 1984 ШУ. ◆ № 122 (7000). ◆ Мах 3 кеп.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 67 шу дизарга дола

КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШ

1. Дальъала хилда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 67-гlа шу!

2. Сийле хийла адамийн историе керда зама — социализмин коммунизмин толара зама хьайийллача Сийлахь-йоккхача Октябра!

3. Дальъала хийла марксизм-ленинизм — даим дийна бола революционни интернациональни хьехам!

4. Дальъала хийла Советски Союза Коммунистически парти!

Партеи халкъан йохаргlоаца цхьаогlо хилар, сийлахь-йоккхача Ленина васкетанга тешаме хилар — вай ерригача кхиамийн кlийле!

5. Коммунисташ! Парте XXVI съезда, кул тlехьагlа [illegible] КПСС ЦК Пленумий исторически решенеш кхочушъяра дерригача халкъо лоаттабеча къовсаме хьалха латта!

Дегlаенача социализма общество масса а агlорахьара эргалькха тоалр — партеи халкъан стратегически декхар!

6. Советски Союза къахьегамхой! Шерагlа йоарнае производства эффективности продукце дикала аннхъяра тlехьяра социалистически [illegible]!

Толаме кхоачашъергья вай 1984 шера план, цхьайттаlагlча пятилетка задaнеш!

7. Сийле хийла сийлахь - доккхача советски халкъа — коммунизм хьалхьечун, машара тlехьа чlоагlен лерргlен къовсам лоаттабечун!

8. Дальъала хийла болхлой класса, колхозник кхархой, халкъа интеллигенце йохаргlоаца союз!

9. Дальъала хийла Советски Союза халкъий хадаргйоаца интернациональни цхьаогlо а вежарашха дола доттагlал а — вай обществана кхо тела хьаст!

10. Дальъала хийла халкъа депутатий Советаш — lаьдала бокъонца йола демократически органаш!

Советий Мехка граждананш! Хьинарегlа дакъа лаца пачхьалкхени общественни гlуллакхашта доал деча юкъе!

11. Советски профсоюзаш! Масса а оагlорахьара детlаккхувла къахьегамхой къахьегама хьинара творчески инициативен!

Дальъала хийла советски профсоюзаш — доал дара школа, боахам лелабара школа, коммунизма школа!

12. Дальъала хийла Ленински комсомол — Коммунистически парте дешале гlоача а тешаме резерва а, къовсача коммунизм хьалъерий хьалхалатта отряд!

13. Кагий нахи мехкарийи! Кlаьд ца луш карагlерзае Коммунизм, культура, профессиональни говзал! Ебе Коммунистически партеи советски халкъеи революционни, тlема, къахьегама традицеш!

Iомале ленински хьехие дика, болх бе, къовсам лоаттабе!

14. Сий дола ветеранаш, кагирхой хьехамчаш! Къоача моахала шоай знанеш, вахара йlаьхий опыт дlатела!

Кагий нахи мехкарийи хкетабе вай Даьхен декал дола патриоташ, Ленина гlуллакха тlехьара, коммунизма тlехьара къовсамхой хургболаш!

15. Советий Мехка кхалнах! Хьинаре дакъа лаца производственни общественни вахара юкъе!

Сийле хийла кхалсагlа-нанна!

Машари ирсаи хилда дерригача лаьттан тlарча берий!

16. Советски бlухой! Эргайоахеш тоае тlемаи политически кийчо!

Советски халкъа машаре къахьегам, социализмана исторически карагlдаьнарам фийла а тешаме а лорадел!

Дальъала хилда сий дола СССР Герзашцара Низаш!

17. Сийле хийла большевикий-ленинций, парте ветеранний, Октябра турпалий, вай Даьхен сийна, паргlатонна, ший лоlаме хилара тlехьарча майрача къовсамхой!

Даим нахьа дегашка дахалда Сийлахь - боккхача Дайхкахка тlем тlа Деррига-дунен исторически котало яьккхача советски тlемахой, партизаний подпольщикий, тылерча къахьегамхой моашта ийса кхы доаца дешалера гlуллакхаш!

18. Советски Союза къахьегамхой! Тlатеlla къовсам лоаттабе планал совгlа къахьегама онсарле дикахъяраи продукцега дlадодар лехарах дола социалистически декхараш кхоачашдара тlехьа!

19. Советски Союза къахьегамхой! Сихье lилма-технически прогресс! Тlатеlla производствана юкъеккувла lилмана, техникана, хьалхалаттача опыта карагlдаьнараш!

Халкъа боахам сихха дегlаккхувла!

20. Советски Союза къахьегамхой! Дикагlа пайда эца машинеи оборудованеи!

Йиззагlа карагерзае болх беш йолеи керда хьаргьеш йолеи производственни мощносташ!

21. Советски Союза граждананш! Шерагlа бoаржабе кхии барам хьурмат дарал тlехьара болам!

Эффективнегlа пайда эца къахьегама, доагора-энергетически, кхыча материальни ресурсех!

22. Советски Союза къахьегамхой! Экономически, социальни, кхетам балара декхараш кхоачашдара, социалистически демократи дlахо дегlайоалаяра биззагlа пайда эца къахьегама коллективий бокъонех!

23. Советски Союза къахьегамхой! Хьинаре дакъа лаца къахьегама производством вlашт lехьйоаккхалга эргадьякха тоадеча юкъе!

Хьинарече, патриотически къахьегамца чlоагlбе вай Даьхен экономически оборонни низ!

24. Советски Союза къахьегамхой! Масса а агlорахьара лакхье организованности дисциплинеи!

Продукце поставкай план тешаме кхоачашъе хьажа!

25. Доагора - энергетически комплекса болхлой! Дукхагlа даикха мехкдаьтта, газ, кlор, хьае электрически йоахалеи энерги!

Тlатеlla къовсам лоаттабе энергетически программа кхоачашъяра тlехьа!

26. Советски металлургаш! Тешаме lалашде мехка мел эша метал!

Арахеца тlехдика, экономични металлопродукци!

27. Машинашъераш! Хьае лакха онсарле йола, экономични, тешаме йола машинаш, приборaш, механизацеи автоматизацеи средстваш!

Сихде халкъа боахама дерригa доакъош технически кайъдепта!

28. Химически промышленносте болхлой! Биззагlа lалашбе халкъа боахами беха нахи эшача химически продукцеи материалашцеи!

29. Промышленносте болхлой! Дукхагlа хьаде бахача наха дола тlехдика товараш! Дикагlа тешаме тlехьтlехьагlа дукхагlа кулаш дола советски наха эшараш, сихде ассортимент кердайоаккхалга!

Халкъа эша товараш хьадалга — халкъа боахама дерригача доакъой гlуллакх!

30. Транспортеи бувзамеи болхлой! Халкъбоахама моохьаш хаддаза дlа-ота кхухьалга lалашде, бахача наха гlуллакхаш дара культура лакха хилийта хьажа!

31. Гlишлоехой монтажникаш! Лакхье капитальни гlирсий хьалдара эффективность!

Гlирсаш хьалде кхом беш а дика а, хlоахарча технически дарда тlа! Хьалхьа оьша объекташ дlатела дикал дахкайолаш а йилхача хана а!

32. Агропромышленни комплекса болхлой! Юрта боахама производства интенсификаци яр сихде! Мохк кхачи а юрта боахама а байдалца тешаме lалашбе гlерта!

Кхачан программа кхоачашъяра тlехьа тlатеlla къовсам лоаттабе!

33. Колхозникаш, совхозий болхлой! Лаьтта лаладара lилман дарда тlа лакха система хьинарегlа юкъеккувла!

Юрта боахама производство чlоагlъелга лакхара шерагlа пайда эца мелиорацех!

Ялата, технически юрта боахами кхычеи культурай производство лакхье!

Хургболча хьувкъена — теркама йоакхой!

34. Юрта боахама къахьегамхой! Хьайбай боахама доакъара баса чlоагlъе, лакхье цуи продуктивность!

[illegible] lаигара дахар ма могга дикагlа вlашт lехьдаьккха! Хьайбай продукташ ахар лакхде!

35. Юрта боахама, заготовительни, транспортни, хlамаш такхйоахача, торгови предприятеи болхлой! Юрта боахама продукци ма йойта!

Хьал мел кхедьр лора а дерга, халкъа гlуллакха дlа а дехийтарга вай!

36. Торговле, юкъарча кхачан, бытовойи коммунальни гlуллакхаш ду болхлой! Къахьегама дикаи культуреи айе, бахача наха дlадехаш дола тайп-тайнара хьаштеш дикагlа кхоачашде!

37. Советски lилманхой! Тохкама бахкий результативность айе! lилмаи карагlдьнараш практика юкъеккувлача доаца шоай дакъа алсамдаккха!

38. Идеологически фронта болхлой! Парте идеяш тешам а дагара а наха юкъеккхахье, кlоаргагlен къовгlен дlагойта дегlаенача социализма общества карагlдьнараш!

Империалистически харц пропаганда хьинарегlа хьагучалкха!

Идеологически болх — ерригача парте, хlора коммуниста гlуллакх!

39. Литературай искусствай деятелаш, культура болхлой! Коммунистически идейность, партийносте народносте байракх лакха айя дlатьо!

Кердача, социалистически цивилизаце духовни мехаленаш хьагойташ йола произведенеш хьакхолла!

40. Халкъа дешара болхлой! Хьалхкуваш йоагlача тlехьенна хьехилга, коммунистически кхетам лугlа эргадоахаш тоаде!

Школьникий безам общественно пайдаерча къахьегама тlаоза!

Юкъерчеи профессиональнии школа реформа чакхйоаккхача хьинарегlа дакъа лаца!

41. Уналцlено лораяра болхлой! Бахача наха медицински гlуллакхаш дар тоаде! Дарбан а санитарии а учреждений балха культура айъе!

42. Физкультурникаш спортсменаш! Советски спорта толамаш алсамдаха! Физкультурни болаш нах дукха[illegible] хьовсийта!

Физически культура — халкъа уналцlено лоаряча гlуллакх де!

43. Дальъала хийла Советски Союза арахьара ленински политика — машар чlоагlбаран халкъий накъагlлен, дунен халкъашта юкъе шоашъа цхьана гlуллакхаш ледадара политика!

44. Вежарий моарших да коммунистически болхлойн партеника!

Дерригача дунен коммунистий цхьаогlон барта чlоагlлолба!

45. Масса а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Дальъала хийла пролетарски, социалистически интернационализм!

46. Дунен социализма, дунен халкъий пролетариатеи къаман - кортамукъален болашеи союз чlоагlлоййла!

47. Вежарий моаршал да социалистически мехкий халкъашка!

Дальъала хийла социалистически содружества мехкий цхьаогlо, дlа-юха гlуллакхаш леладара кхетадалара, социализмана карагlдаьнараш, лаьттан тlара машар чlоагlбаран лорабарах уж лоарзагlа ца болаш даьрхlа хилар!

48. Вежарий моаршал да колониальни lаннех мукъадаьнача социалистически дегlадара некъ харжачий халкъашка!

49. Вежарий моаршал да къаман кортамукъален социальни прогресси чlоагlъяра тlехьа къовсам лоаттабеча халкъашка!

50. Вежарий моаршал да капиталистически мехкий [illegible]

51. Вежарий моаршал да фашистски застенкашка хьулабаь боахкача паргlато, демократи социализма беъан къовсам лоаттабераш!

Империализман реакцеи туткакхашта паргlато!

52. Дунен халкъаш! Империалистически агрессеи бaраи духьала, Азера, Африкера а, Латински Америкера а кхоххама кхувраш, кризисни ситуацеши дlаякара тlехьа хьалда къовсам лоаттабе!

53. Вежарий моаршал да империализмана, колониализмана расизмана духьала, политически экономически кортамукъа хилар чlоагlдара тlехьа къовсам лоаттабеча Африка халкъашка!

Намибе халкъа паргlато! Къулбехьеи Африкерча апартеида эхь дола система дlаякха!

54. Дlайха моаршал да империализмаи реакцеи духьала, машараи шоай мехкаи демократически дегlадоладара тlехьа къовсам лоаттабеча Латински Америка халкъашка!

Дунен халкъаш! Никарагуага духьадара США агрессивни гlуллакхаш сацаделга хьадеха! Гренада американски оккупацех мукъаякха хьажа!

55. lарбий мехкий халкъаш! Израильски агрессини империализма дикхатаи духьаларча къовсаме шоай мугlараш кхотаде!

Советско - lарбий доттагlал чlоагlлохда!

56. Дунен халкъаш! Дерригача дlалаьцача lарбий лаьттан тlара израильски бlу арадаккхар, lарбий мехкий гlуллакхашта империалистически юкъегlертар дlадаккхара мел могар де!

lарбий халкъа Палестина ийса лоаттабеча къовсамцара солидарность чlоагlъе!

Гаргарча Малхбоаленна — чlоагlен ийсхоаш машар!

57. Европейски мехкий халкъаш! Малхбузеи Европера американски керда ядерни ракеташ арахяра тlехьара къовсам чlоагlбе!

Европа — машар, кхераме, дlа-юха цхьана гlуллакхаш леладар!

58. Азиатски мехкий халкъаш! Империализмана, неоколониализмана гегемонизмана духьала, машарaи кхерамзлеи тlехьа къовсам лоаттабе!

Машара, тешам хилара, цхьана гlуллакхаш леладара континент хийла Азех!

59. Дерригача мехкий халкъаш! Ядерни тlема кхерам дlабаккхара духьалара къовсам чlоагlбе! Хоадаи болаш духьалъотта империализма, милитаризмаи реваншизмаи агрессивни гlуллакхашта! Тlема духьалара болаш шер а бе, кхота а бе!

Юхсоцадерга вай сихдаь герзаш хьадалга, хьаллоаттадерга герзаш дlададара машара!

60. Ерригача планета нах! Ядерни, химически а кхы тайпа дукха нах бойбу а герз дехкаи лоаттабу къовсам шерагlа боаржабе!

61. Дунен халкъаш! Космически арена милитаризаци яр даим а дехкар хьаьда хьадеха!

Космос алхха машар болаш хила еза!

62. Дальъала хийла вай сийлахь - йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикий Союз!

[illegible] Ленина байракха кlал, Коммунистически парте кулгалца — хьалхахьахкаьа долле, коммунизм хьалъерг кордача котопашка!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

МОСКВЕ КХАЧАР

СССР Лакхехьарча Совета Президиумоа СССР Министрий Советои вехарах 9 октябре официальни доттагlала визитаца Москве веав Йеменски Арабски Республика Президент А. А. Салех.

Аэродроме цунна накъабахдбар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель Н. А. Тихонов, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель Г. А. Алиев, КПСС ЦК Политбюро член, РСФСР Министрий Совета Председатель В. И. Воротников, кхыбола официальни нах.

Аэродромера Кремле вахар хьаша

Кремле, Йоккхача Кремлевски дворецa хьалдашхарча майдан тlа А. А. Салехага моаршал хоатташ вар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель К. У. Черненко.

Кремле вlашагlкхетара церемони йолча хана цига бар Н. А. Тихонов, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко.

(ТАСС).

КРЕМЛЕ ХИННА ПЕРЕГОВОРАШ

9 октябре Кремле КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненко переговораш хилар официальни визитаца Советски Союзе веача Йеменски Арабски Республика Президентаца А. А. Салехаца.

Переговорашка дакъа лаьцар: советски оагlонгахьара — КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела Н. А. Тихонова, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместитела, СССР кхычa мехкашцарча гlуллакхий министра А. А. Громыкос, СССР оборона министра хьалхарча заместитела Советски Союза Маршала С. Л. Соколова; къулбеседа-йеменски оагlонгахьара — вице-президента, учредительни халкъа собране председатела. Ерригъюкъарча халкъа конгресса (ВНК) Массазарча комитета члена Абдель Керим аль-Араше, нохи агарах хатар хинна районаш юхаметтаоттаеча лакхерча совета Председатела, Консультативни комитета члена, ВНК Массазарча комитета члена Абдель Керим аль-Арьяне, Президента советника, Консультативни совета члена, ВНК Массазарча комитета члена Хасан Мухаммед Мекке, Консультативни совете члена, ВНК Массазарча комитета члена Абдалла бен Хусейн аль-Ахмара, кхыча мехкашцарча гlуллакхий министра, ВНК Массазарча комитета секретара Ахмед Мухаммед аль-Асбахе, финансай министра Мухаммед Халем аль-Ваджиха, граждански службайи административни реформай гlуллакхашта волча министра Исмаил Ахмед аль-Вазира, пачхьалкхеи министоа.

(Доалдур. Истедоалар 2-гlча оагlо тlа).

ДОТТАГIЛЕН ХЬАЛЕ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумоа СССР правительствоа 9 октябре Йоккхача Кремлевски дворецe шу оттадир Йеменски Арабски Республика Президента Али Абдалла Салеха ейна.

А. А. Салехаца цхьана бар наьна воагlаш цунна улувбаьина баьхка ЙАР-а пачхьалкхеи деятелаш.

Советски оагlонгахьара шун тlа бар: К. У. Черненко, Н. А. Тихонов, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, П. Н. Демичев, СССР Лакхехьарча Совета Президиумеи СССР Министрий Советеи Председателий заместителаш, СССР министраш, СССР Пачхьалкхеи комитетий председателаш, кхыбола официальни нах.

Шун тlа къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос.

К. У. ЧЕРНЕНКОЙ къамаьл

Лоархlаш вола господин Президент!

Лоархlаш дола йеменски доттагlий!

Деза новкъостий!

Дег тlара дика а хеташ моаршал ду аз вай везача хьашага — Президентага Салехага а цунца баьхкача Йеменски Арабски республика пачхьалкхеи деятелашка а.

Вай мехкий халкъаш вlашагlдувзадолийташ долча доттагlала говний истори дlаьхен сийлахьеи да.

Атта боаца къовсам чакхбаьккхар паргlато езаш долча Йемена халкъо шийи мехка колонизатораш чу ца битар, шийи пачхьалкхе кlалхаръяккхар духьа. Цу къовсаме тхо цунгахьа дар.

(Доалдур. Истедоалар 2-гlча оагlо тlа).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Халкъа боахаме, lилма, культура, халкъа образоване, уналцlено лораяра дакъе, пачхьалкхеи учреждениешнеи общественни организацешкеи дуккхача шерашка а хьаьнала а къахьегарах Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Лакхехьарча Совета Президиума цlерах 1984 шера 27 сентябрерча Указаца «Къахьегама ветеран» яха медаль енай республикерча болхлойи гlулакхерча нахьеи йоккхача группана, цу дакъе районашка гlолла: Грозненски — 298, Гудермесски — 420, Назрановски — 81, Ножай-Юртовски — 16, Сунженски — 21, Шалински — 49, Шелковской — 8, Ленински — 269, Заводской — 557.

* * *

Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Лакхехьарча Совета Президиума цlерах 1984 шера 28 сентябрерча Указаца «Материнская слава» яха орденаш «Медаль материнства» яха медалаш енай дукха бераш долча нанoшта, цу дакъе районашка гlолла: Ачхой - Мартановски — 20, Веденски — 20, Гудермесски — 38, Малгобекски — 53, Надтеречни — 16, Назрановски — 38, Наурски — 22, Ножай-Юртовски — 45, Советски — 21, Сунженски — 9, Урус-Мартановски — 12, Шалински — 20, Шелковской — 12, Заводской — 4.

Хоам бу КПСС обкома пресс-центро

Телефон 2-66-72

ХЬАЛХАПАТТАРАШТА ЮКЪЕ БА:

ОЗДОЕВ Селима Дауд управляющий волча «Назрановский» совхоза Альтий-Юртарча отделене 120 гектар хулаш долча лаьтта лакха хьуекъем болаш доакъера свеклаш хьалкхаьй. 90 гектара тlара ярaш чуийцей, хlара гектара тlара 712 центнер а йоаккхаш, планагlа яха йоагlараш 250 центнер йолаш, шоза совгlа тlеххдеачадаьй социалистически декхар.

БАЧМАНОВ Александр Николаевич председатель волча болча Сунженски района XIX партсъезде цlерагlча колхозе 260 гектара тlара гонарел чуийцад, йлам 10 центнер йолаш, хlара гектара тlара 18 центнер а йоаккхаш. Юхадика геннараш чуэцаш латт.

Грозненски районе «60 лет Октября» яхача совхоза механизатораша **ГЛЕБИЗИН Михаил Тимофеевичеи КУРБАНОВ Вахидеи** ДТ-75 яхача тракторашца цхьаи дийнахьа хlаране 35 гектара тlа кa бола элат дlадийнад, нормагlа дlаде доагlар 24 гектар йолаш. Социалистически декхар 177 процент кхоачаш а деш, элат дlаде доладенча гlоне цар хlаране 575 гектара тlа элат дlадийнад.

9 октябре хьатlаоттам республика районашка 129,2 эзар гектара тlа дlайийнай гуйхьа ялта культураш, уж хул планах 70,4 процент. Цхьан дийнахьа хlамаш дlадийнай 3259 гектара тlа.

Эттара дукхагlа задани кхоачашъяра боарам цхьан дийнахьа лакхбаьб Веденски Советски районаша — 8,3 процент, Ножай-Юртовски — 7,2, Урус-Мартановски районо — 3,7 процент. Дlайийнача хlамай боарам эттара кlезигагlа лакхбеннаб Шалински районе — 0,9 процент.

Республике хьайь ахкай 67,1 эзар гектар, из хул планах 39,5 процент. Цхьан дийнахьа ахкай 661 гектар. Дукха тlаккийттанц из Наурски районе — 2,1 процент, Гудермесски — 1,7, Ачхой-Мартановски районе — 1,3 процент.

Хьакхlаш чуийцай 12987 гектара тlара, из хул чуийцa езарех 38 процент. Республике гlолла пачхьалкхенга уж йохкара план кхоачашъяьй 31 процент.

Хьакхlаш чуэцара долча балхашта тlехьадус Малгобекски, Назрановски, Шалински районий боахамаш.

Республике шекара свеклаш чуийцай 4409 гектара тlара е чуэца езарех 47,6 процент. Цхьан дийнахьа хьаьхай 165 гектара тlара ярaш, царех 100 гектара тlара хьуекъем чуийцаб Шалински района свеклаш лелаераша.

Республике гlолла пачхьалкхенга шекара свеклаш йохкара план кхоачашъяьй 45 процент.

Шекара свеклаш пачхьалкхенна дlалара балхаш сиха дlахьоц Назрановски района боахамаша, цига план кхоачашъяьй 27 процент мара.

Гудермесски Шелковски районий боахамаша хьакхад 4980 гектара тlара дуга, из хул хьакха дезачех 87 процент.

Хьалха ба «Ойсунгурский» совхоза дуга леладераш. Цар 96 процент хулаш долча кхай тlара дуга чу а эцаш, пачхьалкхенна яз дlададара шера план 46 процент кхоачашъяьй.

Дlахо чуэцам а пачхьалкхенна дlалуш а да гераш. Республике гlолла чуийцад 8963 гектара тlара дараш, е чуэца дезарех 72,5 процент. Сунженски района боахамаша цхьан дийлахьа чуийцад 78 гектара тlара дараш.

Цхьан дийнахьа комсаш кийчъяьй 560 тонна, царех Гудермесски районе — 300, Малгобекски — 120 тонн. План кхоачашъяра 4100 тонн комсаш йоxка еза, царех Шелковской районе — [illegible].

Дика вlашт lехьдаьккхад комсаш чуэцара балхаш Малгобекски Шалински районий боахамаша, цига кхоачашдаш да пхи эзар тонн комсаш кийчъе.

Кортолаш йохкара план республике кхоачашъяьй 77,8 процент. Назрановски районо планал совгlа дlаелл бай 500 тонна совгlа кортолаш. Сунженски района боахамашка хьаяхаза йисай дlайийнарех 44 процент хулаш долча кхай тlара ярaш.

Оарц дала!

Шалински района «Джалка» совхоз. Тхо да Социалистически Къахьегама Турпала Т. Муслиевс кулгалдеча бригаде. 200 гектар дlалоц уккхаза шекара свеклаша. Сихбеина болх беш ба нах. Хьуекъем во хиина бац. Бригадир тийша я хlора гектара тlара 300 центнер мерза овлаш даргlинарах. Цхьабакъда, во латт свеклаш шекара заводе кхуьйлитанга.

—40 гектара тlара ярaш хьаьхкай, 10 гектара тlара чуийцад оьгlа, — боди Т. Муслиевс.— Кхай тlа ула 3000 тонн цlенин свеклаш. Уж тахка тарлу. Масала, юккъагlча октябре. 100 тонн мара дlайиннац. Цу тlа, хlинa критически хьал хlоттад шекара заводе а. Цига машенаш йоассаца дукха хе йо. Из бахьан долуш 5—6 рейс а озача водителаша дийнахь 2—3 рейс мара ец. Хlинта хоаш ма дий, «Кха — завод» яхача конвейеро ца соцаш деддаш болх бе безилга.

Кхаьнера свеклаш дlакхуьхьилга во латт района кхыча боахамашка а.

Геттара лакха хьуекъем кхебаьб «Шалинский» совхозе свеклаш лелаераша. Хlара гектара тlара 340 центнер йоал. Хlьта совхозе № 2 йолча отделене хьуекъем яцъ а лелхагlа ба. 400 гектар дlалоац уккхазе шекара свеклаша. 27 сентябрь хьатlаккхоачаш чуийцар 70 гектар а.

— Хlинa шекара свеклаш хьаьхара балаш соцаде дезача кхьачад тхо, — йоах № 2 йолча отделене управляюща М. Хамидова. — Хlара дийнахьа 400 сог арахоал кхай тlа болх бе. Хlьта из зал болча наха ьега къа бlаргагуше доаш латт. Из лаьтта леладераша чlоагlа ноакъа тул. Свеклаш приемни пункте дlакхаьа транспорт тоъац. Свеклаш лелаеча ерригача а звеньей хlара дийнахьа 600 тонн продукци пачхьалкхенна дlачуяае таро а. Цхьабакъде, дlайохьийтар-м 2—3 машина мара яц.

Болх а ца беш латт, низ бола погрузчик, цхьайлаш бегlа нах. Бакъда, цхьажаргбац гуйрийнара хаоттам-м. Хlьта догlаш доладенча хоттале хьуекъам чуэца чlоагlа хало хургда, свеклаш дукха йоаргъя.

Цу гlуллакха фу да лаьрзlа ба районий агропромышленни объединене кулгалхой? Цхьайттаlагlча пятилетка дикагlча шера тlаийца доккха социалистически декхар —Дийнна 100 эзар тонн свеклаш дlаяла — кхоачашда ма дезий. Хlьта хlинa санне мара цlенъ ьа эца свеклаш заводе дlа ца кхуьъе, кхерам ба дукха продукци йоар.

А. ТЕМИРСУЛТАНОВ.

КРЕМЛЕ ХИННА ПЕРЕГОВОРАШ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

мехкадьттаи минеральни ре-сурсайи управлене председа-тела, ВНК Массазарча ко-митета члена Али Абдурах-ман Вахра.

Безаме, доттагIал тIехьа хинна переговораш йолча ха-на ма дарра дийцар СССР-аи ЙАР-аи юкъера шин оагIо-рахьарча отношеней дешаш а хIаьта ишта дунен хал-къашта юкъерча гIулакхий актуальни проблемаш а.

К. У. Черненкос А. А. Салехеи хьакхайкадир со-ветско - къулбаседайеменски отношеней хьала шоаш раьза хилар, белгалдаьккхар цаьнкхе а оагIув уж дIахо дегIаккхувлара гIо де дага йолга. Решени тIайийцар оагIонаша цхьана кийчдаьча Советски Социалистически Республикий Союзаи Йемен-ски Арабски Республикацеи юкъерча доттагIален цхьана леладеча гIулакхийн хьакъе-хьарча Договора кулгаш яз-де аьнна.

Цунца дувзаденна белгал-даьккхар, Договора кулгаш яздар — из дIаяхача ерри-гача хана советско-къулбасе-дайеменски доттагIала отно-шенеш толаме дегIаахарах хьахиннар долга. Шинна а оагIонна хет, уж тайп-тай-парча доакъошка дIахьал-хашкахьа ахаран дерригача дунен тIа машар чIоагIбара, дунен халкъашта юкъера ерене шинна а мехко вIа-шин буазам болаш гIулакхаш чакхдахараи, цхьатаррарча бокъоний, чурча гIулакхаш-та юкъе ца гIертара, паччa-хьалкхений суверенитетен шоай лоIамагIа хиларен сий дара, принципаш чIоагIъяра гIулакха цо чIоагIа договор-но-правови лард йолларгъл аьнна.

Президента А. А. Салеха лакха мах бир къам кхыча-рех тийша хIама доацаш хул-га чIоагIдарaи социальни прогресс ярaи къахьегаш доалача Йеменски халкъа Советски Союзо деча нов-къостала.

Дунен халкъашта юкъера проблемаш кицача хана къаьстта уйла тIаяхийтар Гаргарча Малхбоаленерча хьала. Белгалдаьккхар, укха-за экхам хилара кхерам бо-лаш латта хьал. США-с хьаллоацаш хиларах ког-гIортолга а еш, Израило дIа-хо а агрессии гIулакхаш леладарца дувзаденна хилар. Гегемонизмаи экспансио-низмаи наькъа тIа а этта, цар Iохьенхаш Iарбий мех-кийн халкъийи, тIаккха, эг-гара хьалха, Палестина Iар-бий халкъа бокъонаш хьаш-таши.

ОагIонаша ховдайоллаш харцахьа лаьрхIар Израило хIана а ливански территори дIалаьца лоаттадар, тIахьий-хар тIехьа ца боахаш теш-шамен израильски бIу Лива-нера арабаккхара.

К. У. Черненкос белгал-даьккхар Гаргарча Малхбоа-ленера хьал цхьана къахье-гарца — дешаца хьашт до-лаш йолча ерригача оагIона-ша, Палестина Iарбий хал-къа алхха законни винал хи-ларах тарра, Палестина му-къаьнкхара Организаце а тIехьа, даькъа лоацаргдолаш йола дунен халкъашта юкъе-ра конференци гулъяра нева-къаца мара кардинальни тоа-делга вIаштIехьдаргдоацил-га. Духхьал из нийсь хьех 1967 ш. дIалийцача Iарбий территореш тIара израиль-ски бIу цIенбаь дIаарабоак-кхилга, Гаргарча Малхбоале-ра бIарагIа йола проблема — палестински — палестин-ски халкъашара дIакъаста

йиш йоала къаман бокъо-наш, цу дакъе ше къаьстта дахаран кхычарех тийша хIа-ма доацаш йола шийн пачча-хьалкхе хьаран йола цун бокъо а, кхоачаш лерра ларда тIа нийсхоаца къоастаелга дуцаш йолча дунха ха йоац-цаш Советски Союзо еппача предложенеша.

Советски Союз, аьлар К. У. Черненкос, массала а хила а хиннай, хурт а я из-раильски агрессенёй импе-риалистически диктатан ду-хьала, шоай суверенитетя кхычарех тийша хIама доа-цаш хулгеи чIоагIIар духьа къовсам лоаттабеча Iарбий халкъашкахьа. Из нийсь хьа-боагIа СССР арадьарча по-литикана ларде ядача лепид-ски принципашкара.

Президента А. А. Салеха, Гаргарча Малхбоален гIу-лакхашка Советски Союзо принципальни леррагIен чакхбоала никъ боккхача лоархIаме хилар белгал а даьнка, хьаккайкадир, Iар-бий халкъий овлангарча хьашташте ма хеттара йола, Гаргарча Малхбоалера гIу-лакхаш къоастадара укх ше-ра 29 июле еина советски предложенеш ЙАР-а хьал-лоацаш хилар.

Дунен халкъашта юкъера хьал империалистически гIо-лараца леладу гIулакхаш бахьан долаш чIоагIа ирда-лара дувзаденна шоаш цIенхаштта сагетдеш хилар хьа а кхайкадеь. оагIонаш белгалдаьккхар, сихаль хьа-деш латта герзаш социадераи ядерни тIом ца хилийтараи тIадерзадаь сагота гIула-кхаш чакхдаханза дерг ца хилар.

Хьакхайкадир, паччахьал-кхемашта керте латтараша яьча советско-къулбаседайе-менски переговорашей Пре-зидента А. А. Салеха Совет-ски Союзе вивит йолча хана кулгаш яздарча юкъарча до-кументашеи Советски Сою-зан Йеменски Арабски Рес-публиканеи юкъера доттагIа-ла отношенеши цхьана лела-ду гIулакхаши дIаво дегIа-доаладара гIо деддолгаш шаннхе а оагIув дог тийша хилар.

Переговораш ечa хана ци-га бар:

советски оагIонгахьара — СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра хьалха-ра заместитель Г. М. Корни-енко, КПСС ЦК Генеральни секретаре помощник А. М. Александров, ЙАР-ера СССР посол А. И. Филев, СССР МИД-а коллеге член В. П. Поляков;

йеменски оагIонгахьара — Президента канцелярe на-чальник Али Мухаммед аль-Анси, СССР-ера ЙАР-а по-сол Абдо Осман Мухаммед.

* * *

Переговораш чакхъяни-начул тIехьагIа Кремле кул-гаш яздир Советски Социа-листически Республикий Со-юзаи Йеменски Арабски Республиканеи юкъерча дот-тагIалахи цхьана леладеча гIулакххехи долча Договора.

Советски Союза хьалхара Договора кулг яздир КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос. ЙАР-а хьалхара — Йеменски Араб-ски Республика Президента А. А. Салеха.

Цул тIехьагIа кулгаш яз-дир Советски Социалистиче-ски Республикий Союзаи Йе-менски Арабски Республи-канеи юкъерча Консульски конвенцена. Цуника кулгаш яздир СССР-а хьалхара — КПСС ЦК Политбюро чле-на, СССР Министрий Сове-та Председатела хьалхарча заместитела, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий ми-нистра А. А. Громыкос, ЙАР-а хьалхара — ЙАР-а кхыча мехкашцарча гIула-кхий министра, ВНК Масса-зарча комитета секретара А. М. аль-Асбахе.

Документашта кулгаш яз-деча хана цига бар:

советски оагIонгахьара — КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель Н. А. Тихо-нов, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Со-вета Председатела хьалхара заместитель Г. А. Алиев, КПСС ЦК Политбюро член, РСФСР Министрий Совета Председатель В. И. Ворот-ников, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР культура министр П. Н. Де-мичев, СССР Лакхехьарча Совета Президиумен Мини-стрий Советен Председате-лий заместителаш, СССР министраш, СССР Паччa-хьалкхен комитетий предсе-дателаш, кхьбола официаль-ни нах:

йеменски оагIорахьара — Президента уллуэфайнин бахь-на ЙАР паччахьалкхен дел-телаш.

Переговораш чакхъяннин-чул тIехьагIа А. А. Салеха ТАСС корреспондентага хьа-кхайкадир:

— Советски кулгалхоаша тхо хиннa переговораш тола-ме яр. Оаха дIакхайкаду переговорашка вIашш детар-дараш кхетадеш хиннача хьала. йийцача дукхагIйолча проблемаех, вIашш хьашт до-лаш дола шин оагIорахьар-ча отношеней дешаш, Iарбий е дунен халкъашта юкъера проблемаш уж яле а, шийна а оагIонна хетараш цхьатар-ра хилара тхоаш дег тIара раьза хиннилга.

(ТАСС).

Грозненски мехлесхоза чу-боагIача Гудермесски лесни-чество Мусостов Iалве болх бу кхо шу мала дизадац. Цу лоацача хана башха-дика производственник хиларах тарра белгалваьннав из. Ду-кха да балха тIа цуна ка-рагIдийнна дика гIулакхаш. МоллагIа шийна тIадилла декхар цIенен йаллача за-мен чакхдоакх цо. Цудухьа тракториста Iалве къахьенаш йола участок даим тешаме я аьле оал цун новкъосташа.

СУРТА ТIА: тракторист I. Мусостов.

В. ЭСАУЛОВА сурт.

КЕРДАЧА ЛАКХАЛЕНАШКА

ДIабахача кхо бетта вай республикерча мехкадьтта доахарашна, буруветтарашка «Грознефть» объединене-на чуйоагIача производствен-ни гIулакх дара йолча цен-тральни база коллективо дIакхачийтай 2050 эзар со-ма маьха тайп-тайпара оборудовани, оатталаш. Из хул планагIа йоагIачул 12 эзар сом дукхагIа.

Уж толамаш дала вIаш-тIехьдаьнад къахьегама овсарле лакхъяр бахьан до-лаш, хIаьта из укхаза пла-нагIа йоагIачул лакхагIа я 1,6 процент, продукцега дIадодар лоддаьд 6,5 про-цент. Из бахьан долаш про-изводствана баьнна пайда 70 эзар сом ба. Цу никъа кходаьд 9 тонн профилиро-ванни металл, 8 эзар кило-ватт-сахьат электроэнерги.

Укх бетта металлообра-ботчикаша доц деннад 220 эзар сома маьхал кIезигагIа доацаш балхаш кхоачаде.

Сийлахь - йоккха Кота-ло льякха 40 шу дизара сий-на яьахьегама вахте а этта шоаIi деррига низаш бар-цагIдаьха болх бу база коллективо укх деношка.

А. ТИЩЕНКО.

ДЕКХАРИЙ ЛОАРХIАМ КХЕТАБЕШ

Аргунски «Пищемаш» яха завод болх бе йолаеннача ха-на шин тайпа продукци мара яцар укхаза арахецаш. Уж яр чхьагIар лоаттадара лаьр-хIа йола резервуараши 3 эзар шуша сахьата юцаш йо-ла автоматаши. Духхьал цхьан цехах латтар завод. Цу цеха чуйоагIар производ-ственни цикла ерригa уча-сташ.

1983 шера йолаелар за-вод болх бе. Цу ханага дил-лача чIоагIа лоархIаме про-дукци яр цо арахецаш хин-нар. Дентара да массала доал-ла дегIайоагIаш, шиа болаш йоагIар завод. Цунга хьежна арахецача продукце ассорти-мент шерлора. Нерда цехаш болх бе йолалора. ХIаьта та-ханарча дийнахьа «Пище-маш» яха Аргунски кхочая промышленностана эша ма-шинаш хьеш йола завод низ бола йоккха предприяти я.

Котельно-сварочни, меха-но-сборочни цехаши, заго-товительни, гальванически, пластмассови, термически тарии участкаши я цига болх беш.

Предприяте арахецача про-дукцена юкъе я кондитерски промышленносте эша маши-наш, 10 тайпара халкъа эша то[illegible].

Производстве боарам мел лакхлуш ба хьагойташ я укх тайпара цифраш.

ЦхьайтталагIча пятилетка дIалахача кхаь шерал бархI беттаи 42,6 миллион сома маьха продукци маьхала яьк-кхай, планагIа 42 миллион сома йолча, цунах хул 100,5 процент. Товарни продукци арахецара план 102,9 про-цент кхоачашъяьй. Коллек-тив лоархIаьй дукха - шу-рий промышленносте эша технологически оборудовани а[illegible].

ТIехьарча дала укхаза дукхагIа теркам тIаберзабаьб бригадин хьисапе къахьегам вIаштIехьбаккхара. ХIанз укх сахьата цу хьисапе болх беш 30 бригада я. Царна чу-боагIа 310 саг. ХIаьта заводе беррига болхлоех 67,9 процент бола вах хул уж. Цу бригадех 15 комплексни хьи-сапе къахьегаш я.

Бригадий хьисапе къахье-гам вIаштIехьбаккхаро таро хилийтар наха юкъе социа-листически яхь шерагIа йоар-жае, къахьегама овсарле хоалуш лакхъе.

Боккха теркам тIабохийт заводе наьха къахьегам атта-ча баккхара деча белхашта а. Ишта укх тIехьарча ха-на котельно-сварочни цехе автоматизировании малярни участок вIашагIъеллай. Цо таро хилийтар халача бал-хаш тIара 8 саг мукъа а ваьккха кхычакъа къахьега хьовкхе. Импортни дайнех-кеи хIанзарча хано дIа ма декхара йола технологически оборудовании балха юкъе йоа-лаярах а къахьегам аттача баккхара дакъе доккха бер-кат даьняд. Уж дерригa гIулакхаш вIаштIехьдахарах хьалхагIа ворхI тайпа мара продукци арахецаш ца хинна-ча, хIанз итт тайпара яр ара-хец.

Продукце дикал лакхъяр санна дола доц администра-це, партийни, профсоюзни комсомольски организацей даим теркама юкъмоттиге латташ хьадоагIа.

Наха чIоагIа хоаттаж дIа-эцаш я халача эша товараш арахецача участке хьаеш йо-ла берий ловзоргаш, берий маьнгеш, кубикаш. Уж тай-па товараш арахецалга укх пятилетке 36 процент лакх-лурга.

Заводе боккха теркам тIа-бохийт оатхалаш хьаеча даь-къе болата меттел пластмас-са дIаахийтара. Цу гIулакха вIашагIъелла лаьрххIа йола пластмассови участок я. Цо арахец хIанзле 20 тайпара изделеш.

Коллектив ишта теркам тIабохийт материально-тех-нически ресурсашта кхом бара. Цу дакъе лаьрххIа оттаь мероприятеш я чакх-йоахаш. Из бахьан долаш укх шера дIабахача 8 бетта кхо-лаьд: Iаьрка метала 231 тонн, бос бола метал 9 тонн, 41 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 542,6 гигака-лори йовхала энерги, ишта кх. дI.

Заводе шерра ляржай ра-ционализаци изобретени. ИттлагIчен цхьайтталагIчен пятилетка шерашка балха юкъейоалаьй шин изобрете-нии 90 рационализаторски предложении. Царех дина экономически пайда 90 эзар сом ба.

Къахьегама овсарле лакхъе-ча даькъе кадрай квалифи-каци лакхъяр санна дола гIулакх чIоагIа лоархIаме долга дика кхетаду заводча-наша. Цудухьа предприяте вIашагIъехнай хьалхалатта-рий опыт йовлийтара йола школаш, смежни профессеш караерзаяра йола курсаш. Ишта завода лаьрхIа лакха квалификаци йола специали-сташ кийчбу номер 30 йолча городской профессиональни технически училище а.

Заводерча наха дика кхе-талу йолаш йолча техни-ко-экономически ресурсех дика-гIа, боагIача тайпара пайда эцара лакха квалификаци йо-ла кадраш эшалга. ХIаьта цу наьха культурни вахара-бытовойн хьалаш этара хьалхарча дакъе вIаштIехь-дала дезилга а.

Цудухьа 1983 шера экс-плуатаце дIаннинай керда сто-лови. Цига цхьа Iокайча хIа-ма даа йиш я 200 саго, хIанз проект а оттаь хьалде лаьр-хIа да доккха шиъ цIа, 720 дешархочов лаьрхIа профтех-училища чухургIйола цIа.

Продукце дикал хIанз а ма хетта яц заводе, цудухьа из лакхъяра дакъе а де лер-хIараш дукха да.

Заводе доахаш дола тола-маш хIара дийнахьа дувц пенгазеташа, «молнеша». Цу гIулакхо новкъостал ду наь-ха дисциплина лакхъе, къа-хьегамцара белам совбаккха. Заводе болх беш 21 саг ва шийн тамагIа долаш продук-ци хьеш.

Йоккха, интернациональ-ни коллектив я предприяте болх беш яр. Укхаза оагIох оагIув а тоха цхьан цIен де-зал санна къахьегаш ба ер-сий, нохчий, гIалгIай, азер-байджанцаш, украинцаш, бол-гараш, татараш, кумыкаш, белорусаш, гуржий ишта кхыча къамех бола нах. Цер-на юкъе кIезига бац произ-водстве доккхий толамаш доахаш бараш. Духхьал цу наьха къахьегам бахьан до-лаш доахаш да заводо доаха толамаш. Къаьстта дика къахьегарца белгалбоалаш ба токарий-револьверщиккий бригада бригадир Осмаева Хьава, токарь Нутаева Аз-ман; Товсултанов Султан керте хатта слесарий-сбор-щикий бригадай, Амалиев Iу-маре кулгалду токарий бри-гада, плотникий бригадир Б. Тесаев, производства вете-раш И. Махмудов Т. Иселе-ва, С. Сайдулаев, В. Зазри-ев, ишта кхыбараш.

Р. ЯКУБОВ,
«Пищемаш» завода инже-нер-конструктор.

ДОТТАГIЛЕН ХЬАЛЕ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

Вай мехкашта юкъера дот-тагIал къаьстта чIоагIделар Къулбаседен Йемена корта-мукъале чIоагIъярга, соци-альни прогресс Iалашъярга бода никъ хьабийлла йола 1962 шерара сентябрьски ре-волюци хинначул тIехьагIа. Цо лерхIаш дола уж гIула-кхаш чакхдоахача а шийна болча аьттон духьа доацаш гIо даьд цуна Советски Со-юзо, хIанз а ду.

Вай цхьана леладу гIула-кхаш тахан кердача, кхы а лакхагIча лагIа тIа доахаш айдаьд. ХIанза кулгаш яз-даьд вай мехкашта юкъерче доттагIалахи цхьана леладе-ча гIулакххехи долча кердача Договора.

Цу лоархIамеча документа тIа чIоаггIа чIоагIъяьй цхьа-таррарча бокъонегIа вай цхьана леладу гIулакхаш дIа-хо дегIаккхувлара лардаш. Баккъаьй суверенитети кхы-чарех тийша хIама доацаш кулген чIоагIа лархIара. вIаши чурча гIулакхашта юкъе ца гIертара принципаш. Хьанхайкаьй чIоагIа машар бахьан долаш, гегемонизмака а колониализмаи расизмаи ерригача формашта а духьа-ла лоаттабеча къовсамера СССР-ех Йемени солидар-[illegible].

Договора маIан кхетадеш да: из — халкъашта юкъера доттагIал, из — машарен ду-нен халкъашта юкъерча кхе-рамзлен гIулакх, цу дакъе Гаргарча Малхбоалере а кот-даккхар духьа цхьана леладу гIулакхаш. ХIаьта цу тIа яц, кхетадаш ма дарра, хьаннагI-чун а хьашташ Iохьонхадеш е кхоалагIча мехкашта ду-хьала йола цхьаь цаI поло-жени.

Вай переговорашка, госпо-дин Президент, лоархIаме моттиг дIалоацар, кхетадеш ма дарра, дунен политика доккхийча дешаша.

Адамлеина тIаккхоллабен-на ядерни цIера кхерам тIера дIалостабарал актуальнегIа а долаш декхар дац хIанз. Цхьанна а хIамо хьахьокхац из кхерам кIезигбалар. Ха-хьанхаьчай машар безача ер-ригача паччахьалкхенаша. Йоккхийчар а эIамигчар а, дIахо сихдаь хьадейш латта герзаш юхасовцадейтар. тIе-ма кхерам келбалийтар ду-хьа шоай до йиш йолаш мел дола хIама дара.

Раьза хинна белгалдаккха безам бар са, цу гIулакхе Йеменски Арабски Республи-кен кхыйола Iарбий пачча-хьалкхенаши дакъа а йолаш. болча блокех дIа ца кхийтта-рий боламо леш дукха хIама хилар.

Покхий сагатонаш тIе-хьачай Гаргарча Малхбоален регионе. Итташ шераш хьал-хагIа дена кризисийа довнийи кхераме кхуврт латт укхаза. ХIаьта цун керттера бахьан массакена а довзаш а да. Из — США-и цун «стратеги-чески» цхьоагIонхочун Изра-илен политика.

Гаргара Малхбоале шоаш-кара шоай «вахара хьаштий» сферана юкъе а йихьа. США-с лерхIар, ма дарра аьлча, цаI да — цига шоай довл отталелга, вешта аьлча, из массазара колониализм от-таелга, нердаьккхача кепа-ра яле а.

Из кхоачашдар духьа ца даш хIама дитац. Цхьабераш-та меттахьа етт йоккха ко-лыбр йола йоккхий топаш. Вокхарна кхерам тIатус. КхоалагIбараш эша гIерт.

Цхьабанъда, неоколони-заторий гIулакхашта духьа-ла датт даргIатон кортаму-къален езаш долча Iарбий халкъий лоIам.

Регионера цхьа паччахьал-кхе мара яц Гаргарча Малх-боалера Вашингтона масса-рел дубинкан дакъа шийна дIатIайнца. Из — Израиль яха паччахьалкхе.

Цудухьа хила ма доттIара хIама да, нагахь санна Ва-шингтона позицеш юкъе моллагIа тайпа хийца а хув-цамаш хилча, уж массаза а Израила пайданеш Iарбий халкъашта зеннен кулаш хи-лар. Цхьаккха тайпа хувца-маш хиша дац вайна, ма дарра аьлча, Гаргарча Малх-боалерча гIулакхашца Изра-ила кердача правительства лелабеча кадъа тIа а.

Гаргарча Малхбоаленер-ча чоалханеча, кхохкаден-нача хьало, Израила агрес-сиаи уIлаштех США гIула-кхаштех духьала Iарбий хал-къий лоаттабе бесача атта боацача къовсамо цIаьхка а кхы цIаьхка а белгалбоакх Iарбий халкъий шоайла айх-ха бувзам хилара, уж кхота-денна хилара лоархIам.

Цунца дувзаденна укх тай-пара ала безам бар са. Укх тIеххьарча кIиранна дика, гуччахьара беседаш хиннай вай йеменски шин пачча-хьалкхен — Йемена Халкъа Демократически Республи-кан Йеменски Арабски Рес-публикан — кулгалхоша. ХIаьта вайна дег тIара ди-ка хет, Iарбий цу шин пач-чахьалкхенна юкъера гIула-кхаш вIаши лоархIаши ди-кача довлахой хила ма дов-гIарен хилар.

Советски Союз — Iарбий халкъий тешамен уж бIубен-на хила мегаргдолеш дотта-гIа. Вай Iарбешкахьа да. бакъ гIулакх бахьан долаш, шоай суверенитетк корта-мукъален бахьан долаш цар къовсам лоаттабендаь.

Цудухьа вай дог тийша за. Гаргарча Малхбален хал-къашта машар къайллагIа ле-ладеча гIулакхаша а сепа-ратни вIIолаша а ца лун. массе оагIув чулоацаш нийс-хонца дош къоастадаро ма-ра лургбоацилгах. Духхьал ишта из къоастадара тIадер-задаь да Советски Союзо [illegible].

Из кхоачашдарге беда боккха никъ Гаргарча Малх-боалевах йола дунен хал-къашта юкъера конференци гулъярга гIолла дIаула. Кхетадеш ма дарра, хилала ца йоалаши цхьатарре бо-къонаш йолаши цуна юкъе дакъа доаццаш Палестина мукъаьнкхара Организаци а йолаш. Дунен халкъашта юкъе шерра хьаллаьцача цу предложенецара гIулакх хIана ший тайпара тохкама Гаргарча Малхбоален дош машаре къоастадарца из але а с хьыяле а йолча пачча-хьалкхено даьца никъ мал цIенхаштта ба хьахьокхаш бола бустам а хиина дIаэт-тад.

ХьалхагIа хиннача тайпа-ра шоай низ болаш я Пер-сидски залилех Средиземно-морьян районе машари кхе-рамзлен Iалашъяра вай ен-на хинна предложенеш а. Цу регионашка кхыча пачча-[illegible]ша леладеча тIема-форда гIулакхашта доазув оттадара, укхаза кхыча мех-кий тIема базаш ца яхийта-рая ядерни геро ца оттадай-тарах, шиз юкъсбоанкхаргба кхаш кхерам тIа ца тувсий-тара, укхазарча мехкий чур-ча гIулакхашта юкъе ца гIертара тIехьа за вай.

Геттара дика гучъ да. уж предложенеш чакхъяхаро экхам хилара юкъера бо-лаш йолча планетерча цу районе кхохкам кIаьдбаран бIарче хьанйцача дунен халкъашта юкъера хьал упахцIена дарам гIо дерг-долга.

Сай къамаьл чакхдоалаш дIакхайкаде безам бар са, вай переговораша а дотта-гIалахи цхьана леладеча гIу-лакххехи долча Договора кул-гаш яздаро а шинна а мехка юкъера отношенеш дIахо массе сагIорахьара дегIайоа-лаяра гIуланха а, хIаьта ишт-та массане а юкъара машар чIоагIбара хьаштаща а гIо дергдолгах се дог тийша хи-[illegible].

Аз кад тоакхбе ях:

Вай лоархIаш волча хьаьша Президента Салехен бер-ригача вай йеменски дотта-гIийн моарцалла!

Советски Союзаи Йемен-ски Арабски Республиканеи юкъера доттагIали цхьана леладу гIулакхаши дIахо де-гIалахкаре хьамара!

Гаргарча Малхбоален дерригача дунен тIен нийсхо йолен чIоагIлен машар хилий-тар духьа!

* * *

Цул тIехьагIа къамаьл дир А. А. Салеха.

* * *

Уйла тIаяхийта дIадийгIа К. У. Черненкос А. А. Са-лехен къамаьлаш гIоараш деттаж тIандидар.

ДоттагIала хьале чакхъ-яьлар шуа тIа яьнкха ха.

(ТАСС).

ШИРДАЬННАЧА ГIУЛАКХАШЦА—ЛИРА КЪОВСАМ

ВАЙ ЗАМАНЦА ТАРЛУРГДАЦ

Социалистически общест-ва саг хьалкхевар юкъарчаа доацаш наьха санхетам чу-рен самалашкарен ширача замах юхедиса йоарча хIамаш дIадахарца дувзаденна да. Хоаш да, наьах эттара чIоагIIагIа летача воча хIа-маех цаI дин харц уйлаш йолга.

Парте дIадех бахача наха атеистически кхетам балара хаддаза терко еца, цунна чIоагIIагIен пайданагIча оагIорахьен лостам телга. Практико хьахьоих, дин тоа-бай башхалонаш динех те-шарий социальни состави ма ярра Iомализа яргIоа-цилга.

Из теркал а деш, Наьса-рен района партийни совет-ски органаша, шеррача об-щественноски халкъа депу-татий районни юртийн Со-веташкарча дин культех до-ла законодательство кхоа-чашдарга хьажара гIо деш йолча комиссеша дакъа а лоацаш, хадданаза зуй рай-оне лела дин гIулакхаш, рай-оне вIашагIъехка тайп-тайпа-ра дин тоабаш хьагучайоах. Масала, районе я цхьа эзар гарга мурд юкъе а йолаш йола ВатIал-Хьажий, Кухта-Хьажий, Вамагири-Хьажий, Арсанов Дене, кхыча мур-дий тоабаш.

Динах тешараш вIашагI-беттадуш 1978 шера Сурхо-тIа хьадийлла цIа дар, реги-страци а яь, хIаьта 1980 ше-ра Барсуки хьадайллад 500 — 800 саг ламазе ухаш дола маьждиг.

Дин культех дола законо-дательство кхоачашдарга хьажара беча балха тIа рай-она партийни, советски, об-щественни организацешта шийн тайпара проблема а хIана а регистраци ца еш районе лелача мурдий тоа-бай зуламе гIулакхаш юха-тохара къовсам лоаттабелга. Шоай хьамадаш, тур-кхаш, кхьбола дин «авто-ритеташ» оаларош а бо-лаш йолча цу тоаба-ша леладераш гуччаьа ан-тиобщественни гIулакхаш да.

Оаха кхетадечох, цар гIу-лакхий зулам сенах латт аьлча, из латт, наьха цIе-ноаша, динах тешараш болча вIашагI а беттадуш, совет-ски вахара хьесапа, дин культех долча законодатель-ства правови нормашта хий-ра йола дин Iамалаш, юха-оттае гIерташ хилларах. Дух-хьал мурдий тоабаш я шира-ча замах юхедиса, вай хана-ца тарлургдоацаш дола, яхьа лехар, кхенза йола йийнташ маьре дIателар, харцо хьал а луецаш вIаши гадахар, ихадш нийдар, ваха-ча метте кхалсага хIама ло-ха лоаттадар, кхьдараш сан-на дола нийрча гIулакхаш хьаллоаттадераш. Дин «авто-ритеташ» бераша нворIаш хьеха, эшкар деча уж юкъе-укза гIерт, советски наха йоакъярле ю цар дикача гражданскиобрядаштех тра-дицештен тIаьхкунаш хилара.

Хоаш ма дарра, мурдаш, кагий тоабаш а яь, тахан цхьанне, кхоана воккхи цIа-гIа гулдуш долча хьалашке хала да цар гIулакхашта бие-за тIаьхьожам лоаттабе.

Вакъдар дIаала доагIа: дин культех дола законода-тельство кхоачашдара тIаьхьо-жам лоаттабе безаш йолча советски органий болх хьал-хагIа дукхача даькъе куль-тех дола законодательство телхадеш болча цхьабарий гIулакхаш дарлахьа дархIа-ра кеп оттайича чакхбоалаш бар. ХIаьта мурдий керттера дакъа юстара дусар кхетама мероприятеш чакхйоахача хана.

Районе белгалара бола чакхбаьнхаб дин тоабаш хьагучаяхарен учете эцаран. Цу тайпарча шин тоабана ре-гистраци яьй Барсуки СурхотIен. Цо йиш хилий-тар динах тешарашта юкъе лелача гIуланхашта динагIа духтIадовлен царна лоатта-бу тIаьхьожам чIоагIбара тIа-ерзаь мероприятеш чакхъ-яхен.

Района партийни совет-ски активо шийн беррига идеологически болх, динах тешарашта бохам ца а беш, царна гражданственноста, па-триотизма уйла дег чу йос-саяра, СССР Конституцей дин культех долча законода-тельстван дIадехараш царга кхоачашдайтара тIаберзабу.

Тха лоархIамегIара де-кхар да регистраци яза йол-ча мурдий тоабаша зано-наштa духьала леладу гIула-кхаш соцадар.

Дин культех дола законо-дательство кхоачашдеча тIа-хьожам лоаттабара гIуланха масс оагIув чулоацаш бе беза болх, шерра актив цу-на юкъе а увзаш. Цу гIула-кха 11 саг юкъе волаш рай-исполкомех цхьа бIаь акти-вист чувоагIаш юртий Со-веташкех вIашагIъеккай оаха дин культех дола зако-нодательство кхоачашдеча лоаттабеча тIаьхьожама гIо ду комиссеш.

Комиссе хIара члена бел-галара балха участок тIа-чIоагIъяьй ше баьча балха хьалхара шо шера цига ко-миссе заседанеш отчет а луш, хIаьта райсовета испол-комо хан-хаиналла задуагI районни комиссе баьча бал-хах йолча отчетага.

Белгалдаккха доагIа, укх тIехьарча хана хоадам бол-лаш оттадаь дош комиссе за-седание дийца хилар: «Iаьли-Юрта дин культех дола за-конодательство телхадарах». Из законодательство телха-дича мегаргдоацилга дIалай-тад Iаьли-Юрта бахача на-хаг А. Б. Евлоевна, Х. И. Евлоевна, А. Н. Хамхоевна, кхычарна, Iаьли-Юрта Сове-тан цун председатела воа. Дж. Янданиев тIадиллад комиссе состав дикалга дIа-лача мегаргйолаш йий хьо-жилгеи цун болх овлантара дена эргабаьнкха тоабелгеи.

Юртий исполкомашкарча комиссеша шоаш баьча бал-хах лаьца хIара квартале ин-формаци тергйола гIулакх вIаштIехьдаьккхад райсове-та исполкомо. ХIара комис-сена хов юрта регистраци яьза муодий масса тоаба я. Дин тIехьадисача гIулакхаш-ка къовсам лоаттабарах лаь-ца массеха материал кепа-техай районий газета оагIош тIа.

Цу гIулакха лаьрххIа ди-ка болх бу Долакха-Юрта Совета исполкомен (предсе-датель А. Джандаров) Пхьа-декьонгий-Юрта Совета ис-полкомен (председатель В. Гиреев) дин культех дола законодательство кхоачаш-дарга хьожача комиссеша. Цар шоай теркама юкъметте лоаттабу кагирхой, тIехьади-сача дин гIулакхашца лоат-табеча къовсам уж шоай де-ша хий хургбоакх лаьрхIар тIатеIIа чакхдоакхаргдолей оамалаш царна дег чу Iес-сае гIерт уж. Юртарча ко-миссе шийн гIулакхаш дика чакхдахар бахьан долаш юкъера дIалаьккхад маьре йодача йоIаи урдуа доахия-га.

Ширача замах юхедисача вочa гIулакхашца къовсам лоаттабара беча балха тIа укха районе дика пайда ба хIара юрта юкъ-юкъе гулъеш йола гражданий сходаш са-на йолча бакача наха идео-логически воздействи еча формех. Масала, 1984 ше-ра феврале — марте массе юрта сходаш яьй «КПСС XXVI съездо дIадийхарашка хьежна бахача наха лу ате-истически интернациональ-ний кхетам тоабра дакъерча общественноста лоархIамах дола дош дувлаш. Цига до-кладаш йир района кулгал-хоша, дин культех дола за-конодательство кхоачашдеча лоаттабеча тIаьхьожама гIо деча районни комиссе чле-наша. Цу сходашка цIераш яьхар социалистически закон-ность телхадерий, шер лела-ду гIулакхаш антиобществен-ни а кхы дIахо ца йиш йоа-цаш а хилар белгалдаьккхар.

Халкъа депутатий город-ской юртийн Советий ис-полкомашка вIашагIъехнай кердача обрядашта пропаган-да ергIолен вахара юкъе-кхухаргйолен комиссеш. Районни ЗАГС-е каст-каста хул саг йоалаяра-ахарах бер дарен торжественни реги-страци еш йола моттигаш. Ишта торжественно дакъа-боах Советски Эскаре гIу-лакх де болха кагий нах. Кхетам балара гIулакха шоаш дика хилар хьахьекхад районе массаза а дездеш долча ДоттагIален Къахье-гамен цIейша, хьалхалатта-раш хестабеш йолча сайре-наша. Къулбаседа-ХIирийчен къахьегамхоацарча дотта-гIала тIехьа вIашагIкхетара-ша... Традици а хинна дIадо-ладеннад тIехен къахьегамен ветеранашца хула вIашагI-кхетараш. Шийтайпара идеологически центр а хинна дIаэттай г. Назранера тIе-мен къахьегамен сийлен му-зей.

Цунна цхьана ца аьлча дергдац, атеистически кхе-там балара дакъе царара дуалийта хIамаш а кIезига ца хилар. ХIанз а цела я хьатIакхувча воахала атеис-тически кхетам балара гIу-лакха культура учреждене-ша, школаши, дешара заве-денеша еш йола влияни. Ци-га вIашагIъехка атеистий уголокаш, еш йола беседаш, сайренаш дукхагIча дакъе декларативни хул йолаш я.

Райсовета исполкомо шийн теркам тIаберзабаьб дин культех дола законодатель-ство кхоачашдара тIаьхьожам лоаттабеча комиссе хьинар айдаран бахача наха атеис-тически кхетам лулга тоада-ра даькъера мотт гIерча Со-ветий лоархIам чIоагIбаран, хIаьта ишта реакционни ду-ховенство идеологически хий-районаянхилга Iалашдара а.

М. ХИДИРОВ,
Наьсарен райисполкома председатела замести-тель.

ОВСАРЕГIА КЪАХЬЕГЕ— ПРОДУКЦИ ДУКХАГIА

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

Цхьайтталагlча пятилетка дугlагlе шу чакхдала гаргIа гlертад. Ши бутт совгlа ха мара йисанц керда шу дlадоладала.

Республикерча производственни коллективашка дlабахача нийс бетта баьча балхий итогаш яьй.

Цар хьагойт дукхахача хьалхалаттача заводий, фабрикий, колхозий, совхозий, гlишлошъеча, транспортни коллективашка шоай болх ритмично дlа а хьош, шоашта йола планаши, тlайца хинна социалистически декхараши кхоачашдаь хилар.

Республика индустре болхлоша, укх шера 24 сентябре рапорт делар нийс бетта йола производственни плани декхараши кхоачашдаь хиларах. Планал совгlа паччахьалкхенга сихай 32,2 миллион сома мaьха тайп-тайпара продукци.

Массе а йолча производственни участникашка къовсам лоаттабу КПСС XXVI съезден цул тlехьагlарча КПСС ЦК Пленумий решенеш вахаре кхоачашъе гlерташ.

Республика бlарчча промышленность хьанийцача нийс бетта продукци маьхала яккхара план 102,2 процент кхоачашъяьй. Цунца цхьана союзни доалахьарча предприятеша 101,4 процентн, республиканскн доалахьарчар 104,8 проценти.

Мехкдаьттел гази, электроэнерги яккхара, мехкдаьтта химе продукташ, механизированни инструмент, хьу хьаарзозаре, вlашагlхетта аьшкбетона конструкцеш, овтхалаш, цемент, кхыдола халкъа эша, культурно-бытовой гlулакхашта долеи кхоачаш кепа эшеи товараш арахецара план толаме кхоачашъяьй.

Халкъа эша товараш хьадара нийс бетта йола план кхоачашъяьй 102 процент, хlаьта дlададахача шера укх ханаца нийсдича уж хьадалта лакхденнад 4 процент.

Даьке гlадйнгар республикерча мехкдаьтахоша, мехкдаьтта доахача промышленноста болхлоша. Планал совгlа цар даьккхад 115 эзар тонн «Iаьржа доспуин», 59 миллион кубометр гази.

Продукци маьхала яккхарца цхьана дукхахача предприятеша беттагара беттага яз дукхагlа арахецаре а теркам тlабохийт.

Дlадахача шера укх ханаца нийсдича продукци арахецилга лакхденнад «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене 7 процент, «Промавтоматика» яхача НПО опытни заводе 12 процент, медицински инструменташ еча Гудермесски заводе 4 процент. Биохимически заводе 8 процент, «Союзавтоматстром» яхача ВНПО опытно-экспериментальни заводе 7 процент, Нохч-Гlалгlай цементни заводе 15 процент, макаронни фабрике 16 процент, Нохч-Гlалгlай химзаводе 8 процент. Продукци арахецилге лакхденнад иштта цхьайолча кхыча предприятешка а. Цу ерригача предприятешка продукция арахецилга лакхденнад чурча таронех, машинех, оборудованех къахьегамех материальни ресурсех бизагlа пайда эцарех.

Цунца цхьана итогаша хьахьокхача тайпара ерригача предприятешка, участкашка боаггlача бесса болх ритмично дlагlоргболаш вlаштlехьбаьккхабац. Хала хете а йолаш я тlехьаьюса цехаш, производстваш, кхы мехтал бlарчча предприятеш. Цу дерригнеша чlоагlа новкъарле ю ерригача халкъа боахама дерригача доакъошта бlарччача индустре балха тlа.

Плано дlа ма дехха продукци арахецара тароаш массанахьа а йолаш я. Цхьабакъда, машинех, оборудованех, кхыдолча кхоачамех бизза пайда ца нийсар бахьан долаш продукци арахецилга лохденнад. Цу тайпара этта хьал цхьаккха дича а лаьйш йоалилга кхетадеш хила беза тlехьаьюсача предприятей кулгалхой.

Укх шера дlабахача нийс бетта продукци арахецилга лохдаьд Грозненски ремонтно-механически заводе, Трикмаш заводе, Назрановски трикотажни фабрике, прядильно-ткацки объединене, яхычахьа.

Укхаза цхьа хаттар отташа уж кхоачамбоацараш дlадаха лаьрхlа ба тlехьаьюсача предприятей кулгалхой?

Цхьайола предприятеш тlехьайисар бахьан долаш йиллача хана халкъбоахама дlа ца душ йисай дукха мехкдаьтта аппаратура, тракторни прицепаш, херх хьокха хьу, етта кирпичаш, кlир, арлакх, шув баьккха арлакх, наха чукхаьла, тlехьнахьа дукхаду пазата баркъаш, кондитерски изделеш.

Белгалдаккха дезаш да цхьайолча предприятеша продукци маьхала яккхара план кхоачашъяь яде а, къаьст-къаьстача продукцей ассортимент арахецилга кхоачаш ца делга.

Иштта Сунженски консервни заводо продукци маьхала яккхара план 109 процент кхоачашъяьй, бакъда, цунца цхьана, бахача наха дlа ца кхоачаш йисай 631 эзар условни банка баьцадарий консерваш, консервировани нарсаш 153 эзар условни банка. Продукци маьхала яккхара план кхоачашъяьй Назрановски трикотажни фабрика а. Цхьабакъда, плана тlа кхы а дlа ца луш дисад 192 эзар трикотажни бараш. Цу тайпара масалаш кlезига дац.

Цу гlулакхо цlеькха а тешал ду цхьабола кулгалхой бlарчча план кхоачашйича хlаман ёагота боацилга.

Дукха кхоачамбоацараш да къахьегама овсарле лакхъеча даькъе а. Укхаза белгалбакха беза дукхача предприятей коллективаша беш бола дика болх, планови заданеш кхоачашъярца цхьана лаьхкъай къахьегама овсарле а.

Дlадахача шера укх ханаца нийсдича хlара болхлочоа лаьрхlача продукци хьаелга лакхденнад Карабулакски химически реагентий заводе — 2 процент, «Промавтоматика» НПО опытни заводе — 9 процент, цементни заводе — 17 процент, Грозненски аьшкбетонни изделей заводе — 5 процент.

Къахьегама овсарле лакхъяре чотагlа арахийцай дукхагlа йолча предприятеша ара мел хийца продукци.

Цу тайпара продукци тlакхийттай «Пишемаш», Гудермесски медицински инструментий, Биохимически «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни, «Электроинструмент», цементни, иштта кхыча заводашка.

Хlаьта яр да кхы тайпара сурт: цхьайолча предприятешка къахьегама овсарле дакхъяла езача лохлу.

Хlара предприяте кlезига яц къахьегама овсарле лакхъяра эша чура резерваш. Дуккхьал къовсам лоаттабе беза балха ха зехьа йоргlйоацаш, кадраш дlахьа юргlйоацеш, прогулаш хургlйоацаш.

Кlезига доархlам болаш дац цу даькъе бригадни хьисапе къахьегам вlаштlехьбоаккхилга, дукхача наьха балха йlаьхий опыт юкъехкувлилга. Производства новаторий опыт — из мах бaь заргвоаца хlама да.

Дукха йолча производственни коллективай зехьа йовш йола балха ха лоацъе вlаштlехьдаьннад къахьегам лерттlа вlаштlехьбаккхарахи, производственни дисциплина чlоагlъярахи.

1984 шера дlабаха яхбутт 1983 шера цу ханаца нийсбича балха ха зехьа йовлга кlезигденнад цхьан болхлочоа лаьрхlача: «Красный молот», «Электроприбор», «Оргтехника» Грозненски производственни объединене, «Промавтоматика» НПО опытни, Биохимически, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни, цементни, иштта кхыйолча заводашка.

Цхьабакъда, пайда эцанза йола тароаш цу доархlамерча гlулакхе хlанз а кlезига яц. Дуккхьал балха данах бизза пайда ца эцар бахьан долаш республикерча промышленни предприятешна хlара шера паччахьалкхенна 10 миллион маьха продукци дlа ца луш юс.

Бокхача доархlаме да предприятеша договорни поставкаш тlаьйша декхараш кхоачащдар. Из керттерча декхарех цаI да аьлча, харц хургдац. Уж декхараш ханнахьа кхоачаш ца дар бахьан долаш доккха зе хул халкъа боахама, планови дисциплина гоал юал.

Республике кlезига яц объединенеш, предприятеш договорни поставкаш кхоачашъяр керттера лакон а хиннa дlаэтта. Цхьабакъда, хала хете а массанахьа иштта дац из гlулакх, дlадахача шера смежникашта продукци лоаттаелга кхоачащдаьдац Грозненски производственни швейни объединене; «Чечено-ингушконсервпром» объединене, моттигерча промышленноста министерства. Цу тайпара гlулакх воча ваггlорахьа Iатта кхыча коллективашта.

Производственни коллективашка белгалйоах материалаш, доагора-энергетически ресурсашта кхом бара йола мероприятеш. Иштта, дlабахача нийс бетта промышленни предприятеша кходаьд дукха Iаьржа металл, цемент, хьуна материалаш.

Цунца цхьана материалаш, доагора-энергетически ресурсаш кхоеча даькъе дохаш да дукха кхоачамбоацараш а.

Хlара производственни коллектива шу чакхдалале йолаш я болх дикагlча ваггlорахьа хуцуш йиш йола тароаш, бакъда, цу гlулакха оарцагlа яха еза мел йола пайда ца эцаш йиса тароаш. Хlара коллектива сийлен декхар да дикача къахьегама толамашца цхьайтталагlча пятилетка дугlагlе шу чакхданкхар.

НГIАССР Министрий Совете

АГРОПРОМЫШЛЕННИ комплексаш хьалъяь яха

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет ший аргIанарча заседане хьежай агропромышленни комплекса объекташ хьалъелга сихдара хьакъехьа партен правительства ях решенеш республика юрта боахама министерства «Чеченингушвино» яхача объединеней кхоачашъярах долча дешага. Белгалдаьккхад, министерствой объединеней капитальни вложенеех пайда эцарех уж объекташ хьалъяреи планех цIаккха а ца доархlаеш хилар. Укх тlехьарча цхьан шеран ах шеран НГIАССР юрта боахама министерства республика халкъа боахама дlаеннадд 17,5 миллион сома маьха керттера фондаш, хlаьта «Чеченингушвино» объединене — 11,58 миллион сома маьха.

Министерствай объединеней планировани юкъе кхоачамбоацараш нийсдолийт, проектно-сметни документаци подрядни организацешта ший ханнахьа дlателлац, хьакъоста ца еш гоаю гlирсаш хьалдергдола моттигаш, объекташта финансировани ший ханнахьа хьаеллац, оборудовани материалаши лоаттаяц. Дукханахьа гlирсаш хьалде а доладий, дlа-юха яийкъе лоаттаю капитальни вложенеш.

Заказчикий принципиальность хилац объекташ эксплуатаце дlаяцача хана, балхийн паччахьалкхени комиссей акташта кулгаш яздy кхоачащдаь гlишлон-монтажни балхаш эса та, кхоачаш ца деш дисан проектага хьежжа доакен, балхаш дукха доллаше а.

Проектни решеней технически экономически боарама хьалхаре догlар дизза хьалехац проектни организацешкара. Хlаьта из бахьан долаш юхаетт гlирсаш хьадара темаш, гlишлон-монтажни балхашка бода мах безлу.

Министерствай объединеней дукха юхдут хьалдаь ца даьнна гlирсаш, кагий объекташ сов дукха хьалъю. Хьалъь яха еза ханаштелха я ещ укх шера «Чеченингушвино» объединене кхоачашъяьйш дlаоттанза йола оборудовани болх бе йолаялийтара план.

Генеральни подрядни гlишлошъеча организацеша, «Чечингсельстрой», «Чечингазстрой» яхача тресташа, «Чечингколхозстрой» яхача объединене, «Чеченингушводстрой» гlишлошъяре управлене кхоачашъяц агропромышленни комплекса объекташ хьалъяри паччахьалкхен план, оттаьча ханашка уж болх бе йолайлийталга Iалашдьдац, кхоачашъяц гlирсаш хьалдара гlулакх вlаштlехьдаккхара функцеш.

НГIАССР Министрий Совето юрта боахама министерствай (ю. Арбиев, Омаров) «Чеченингушвино» объединении (ю. Конев, Мулаев) декхарийла яьй лакхе дийца кхоачамбоацараш дlадаха, агропромышленни комплекса объекташта хьакийцачь капитальни вложенеех пайда эцара планови заданеш тешшаме кхоачаши тlехккхоачашш яра тlаерзаль хьадза мероприятеш кийчъеш чакхъ яхеи.

Гlишлошъеча подрядни организацей кулгалхоша: «Чечингколхозстрой» объединене (ю. Гайрбекова), «Чечингсельстрой» (ю. Ахматукаева), «Чечингазстрой» (ю. Экажева) тресташа, «Чеченингушводстрой» гlишлошъяре управлене (ю. Висантова) эшшача боарама наьха, материальни ресурсаши механизмаши агропромышленни комплекса объекташта тlаерзае, гlишлош хьалъяре ханий нормаш кхоачашъелга а объекташ эксплуатаце дlалуйта а Iалашде. Гlишлон-монтажни балхаш дикагlа де деза.

Гlонна долча боахамий—терко

Предприятей, организацей, учреждений гlонна дола юрта боахамаш дегlадоаладаре хьакъехьа КПСС обкома бюроси НГIАССР Министрий Советой баь соцам кхоачашбара ледамах доладош дийца а дийца, цунах лаьца соцам тlеийцаб Министрий Совето.

Заседане белгалдаьккхад, гlонна дола юрта боахамаш дегlадоаладара укх тlехьарча шерашка республике белгалара болх баь хилар. 1984 шера 1 июль хьатlаккхоачаш республике 79 гlонна бола юрта боахам бар. Алхха 1983 шера вlашагlбеллабар уж 26, хlаьта укх шера хьалхарча ялх бетта 2 беллаб. Оахача латтай 8 эзар гектар тlачlоагlъяьй гlонна долча юрта боахамашта, царех 97 процент дlайийнача юртбоахама культураш дlалаьцай. 2046 бежан да, цу даькъе 294 етт а болаш, 16270 хьакха, 6290 устагlен газей я.

Цхьайтталагlча пятилетка кхаь шера гlонна дола юрта боахамаш дегlадоаладарга дlалхийтай 3155 эзар сома капитальни вложенеш. Шера юкъера лаьрхlача доакхха дулх 1980 шера боарамца нийсдича 4,3-зза дукхагlа хиннад. Йоккхагlа хиннай ксартолаш, баьцадаараш, сом, доакъара культураш гулъяра объемаш.

Цхьабакъда, подсобни юрта боахамий гlулакхашка тоъал кхоачамбоацараш да. Гlонна долча боахамашка лаьттахи техниказ пайда эцара эффективность, доаханей ксатlарча оалхазарийн продуктивность лоха я. Нагахьа боахам бац царна юкъе ший доакъарашиа ше Iалашбеш.

Гlонна долча боахамий кхаь даькъах шин даькъо гектара тlара доаккха ялат 10 центнер а кхы кlеззигагlа а да. Царех дукхагlдараша кхоачашъяц доахани новтlара оалхазараши дебадара заданеш. Эсала оттабеьб зоотехника-ветеринарни болх, хила йоагlача боараме яц учети отчетности, хьайбаш тlера дувлийт. Продукци яккхарга дlаладар сов дукха да, магарра аьлча, дерригa гlонна дола боахамаш убыточни да.

Хьун боахама министерства гlонна долча боахамаша 1984 шера цхьаьцаl заданеш кхоачашъяьйц: доахани никхарийн дебадара. храннилиташ, жа чуледаду помещеннеш хьалъяр. Дулхи моля даккхара боарама. «Терек» яхача фирма гlонна долча боахамаша кхоачашъяьйц доахан дебадара а дулхи чкъаьорийн дахара а заданеш. Дукха леткъаьбу столовей тоеста гlонна болча боахама болх.

Юртбоахама ведомстваша данза дергдоаца новкъостал дац гlонна долча юрта боахамаште сортовой фуца, нотама кlорнгашца а племенной доахаица а, удобреннешцеи техникашеи уж Iалашдара.

Гlонна долча юрта боахамий балха эффективность лlахо лакхъяр дукха Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето министерствайн ведомствайн, предприятей — а организацей а кулгалхой, горисполкомаш, райисполкомаш декхарийла яьй балха тlара кхоачамбоацараш дlадахара данза даргдоацар де. Юртбоахама лаьттай хlара гектарах, техниках эффективни пайда эцара, доаханей коатlарча оалхазарийн продуктивность лакхъяра, продукци яккхарга дlаладар лохдаран рентабельность лакхъяра къаьстта уйла тlаяхийта. Гlонна долча юрта боахамашкара хьайбаш цар шоаш даьккхача доакъарца Iалашде дезалга теркалде.

НГIАССР юрта боахама министерство гlонна долча боахамашта новкъостал де дезаш я уж Iаьсашцеи нотама кlорнгашцеи, сортах долча фуца цар заявкашка хьежжа Iалашдара. Гlонна долча боахамий шоай тароаш теркал а еш. НГIАССР Госкомсельхозтехникo гlонна долча боахамашта, цар заявкашка хьежжа техника тела а эшача хана из тоае а еза. «Сельхозхимия» яхача Нохч-ГIалгIай объединене удобренеш, гербицидаш, ядохимикаташ тела еза.

Гlонна долча юрта боахамий гlулакхашта кулгал дарагlа дар дукха НГIАССР Госпланов Статуправленеп плановя хьокхамий перечения оперативни информаце формеи кийчъянза а цу дерригача боахамий болх царга гlолла хьегулбеш вlашагlйоханза а баргбац, тlаккха хlара ах шера хьахиннарех лаьца хоам бе беза республика Министрий Советага. Министерствай, ведомствай, предприятей; гlонна долча юрта боахамий кулгалхой персональни бехктокхаме бе шоашта оттаь планови заданеш кхоачашъяран оттаьча ханашка оперативни информаце НГIАССР Госпланага дlателарап хьаххара.

Кхомбеш дlаахийта ресурсаш

«Жилищно - коммунальни боахаме материальни ресурсаш кхом беш дlаахийтара де дезарий хьакъехьа» НГIАССР Министрий Совето баь соцам кхоачашбелга Iалашдара НГIАССР жилищно-коммунальни боахама министерства беча балхах дола дош дийца а дийца. Министрий Совето белгалдаьккхар, из соцам бизза кхоачашбеш ца хилар. Мела юкъеяхуь энерги материалаши кхоеш йола технологически процессаш, прибораш, оборудовани, хьалха латта опыт теркал а яц еш. Хlанз я тlехьа хьалъеш я кlезига эффективни йола котельнеш. Шорттига леладу городокашкей нах бахача кхыча моттигашкеи распределительни электрически сеташ чlоагlагlча напряжене тlа йоахилга.

Доккхий кхоачамбоацараш да чуlа цlеном, эданеш, гlирсаш дlадаьхачул тlехьагlа юхейисача материалех, оборудованех, приборех шоагlа пайда эцилга вlаштlехьдаккхара даькъе.

Жилищно - коммунальни боахама дукхача предприятешка дlадаьхадац доагорах - машиндаьттаех пайда эцачара цlенхаштта кхоачамбоацараш, геттара мела бу автобоахамаш газоеи доагора тlа дахара болх.

Халкъа депутатий городскойи районнийи Советаша мегийт жилищно-коммунальни боахама предприятешка материальни ресурсех хьурмет доацаш пайда эцаш йола моттигаш, бахача нала юкъе чlоагlа пропаганда яц доагор. Йоахален электрически энерги, газ, хий кхом беш дlаахийтанза а чуlа цlеном йоакхо еш леладанза а дарг ца хилара, баха нах кхоачамбоаллаш юкъеувзац чуlа цlеноши ковкаши лерттlача технически санитарни хьал тlа лоаттадара йеча балхашта.

Белгалдаьха кхоачамбоацараш дlадахар дукха Министрий Совето Нохч-ГIалгIай АССР жилищно-коммунальни боахама министерство, республика кхыча ведомствай жилищно-коммунальни предприятешн организацешн, халкъа депутатий городскойи районнийи Советий исполкомаш декхарийла яьй цlенош дlадоахача, чуlеча цlеношта капитальни ремонти реконструкции еча хана хьаювлача хьунах, арлакхех, санитарно-техниески оборудованех, кхыча материалех шоагlа пайда эцача хана порядок оттае, материальни ресурсех пайда эцара даькъе бокъо йоацар леладеш бола кулгаду боахаой лорача бехктокхаме увзе. Автотранспортни средствах, уборочни техникаш, машинех, оборудованех эффективнегlа пайда эцара укх гаргача хана дикза даргдоацар де.

Хоадамболлаш дола гlулакхаш чакхдаха доагlе жилищно-коммунальни боахаме доагора-энергетически кхыча материальни оесурсех пайда эцилга овлангара дезз тоадара, уж кхоира заданеш тешшаме кхоачашъелга Iа[illegible].

1984 шера чуlеча цlеношта, общественни эданешта, производственни предприятешеи организацешеи телача системашка доадеш дола мела хий геттара кlезигделга Iалашдеш дола гlулакхаш чакхдаха деза НГIАССР министерствашеи ведомствашеи, халкъа депутатий городскойи районнийи Советий исполкомашка. НГIАССР жилищно-коммунальни боахама министерстве Iалашде деза белгалдаь гlулакхаш хlара предприяте, организаце — мелача хих пайда эцачар чакхдахаре тlахьожам лоаттабелга а нагахьа санна эше, методически новкъостал делга а.

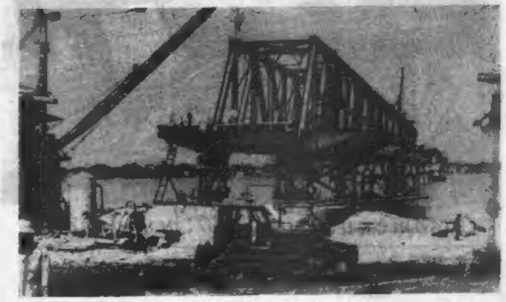

Тlехдаьккха доацаш ала йиш я хlанз социалистически Вьетнам дукхха гlирсаш хьалдеш латта майда я аьнне. Городашка хьалъуьтт керда хьалдеча чуlеча цlепой маартлаш, тоаш юртий районаш, хьалъеш я йоккхий промышленния энергетически объекташ. Чlоагlа доархlам бу транспорт дегlайоалларе.

СУРТА ТIА: Ханоя районе 1235 метр дlаьха тlий тулаш латт Красная яхача хила.

ВИА—ТАСС сурт.

«ПаргIатача дунен» юхь

Шоай лоIамагIа боацаш юстара кхайсараш

«Общественацара дlабаьнна хьабе болх боацараш а, дукхагlча даькъе къона нах ба. Европа кхоанен наьха сурт-сибат хила мёг уж?» — дlадаха шу чакхдоалаш иштта яздаьдар «Тайм» яхача журнало.

«Тlом чакхбаьнначул тlехьагlа къонахарна доп денадар правительства, дlахо йодача хана паччахьалкхено цар кхоанехах жоп лургхилара, — белгалдоаккх Поль Корригаа, Кхулбаседен Лондона политехнически колледжа социолого. — Из дош баннъдаь тlанйцадар къонача наха. Тахан хов цар шоаш Iехабаь хиннилга. Царна эшаш дворецаш — шоашта паччахьалкхено дургда аьнна дlаьца безам ба цар: болхи цар кхоанен мел я а йоакхо елгеи».

Iуьррийна сомавоал хьо, хоа хьона тlакха а хlама хургдоацилга, — летть лондонски паьк Патрик (18 шу даьнна), хьабе болх бац, ахча дац, квартира шийла я, холодильник яьсса я, де хlама вlахле я, цхьаккха тайпара а дац.

«Со метро чу ва, сайна Iоаьжа моттиг лохаш, — цхьа илли да доаккхаш «Клэш» яхача ансамбла. — Е никъ цхьан помещене чу бода. Хlаьта яр — воккхан чу. Чакхбувлаш мух хьекх цар чу гlоала, цо а лех ший цlа. Дерзача тlош тlа гlолла когаш а лувзаш вода со — цхьаь ва».

МалагIа бахьан да къонабараш сел къеча хьал тlа хилар? Из хаттар дар эз хlанзарча этапе кагирхой проблемашта Москве гулъеннача Дунен халкъашта юкъерча профсоюзни симпозиуме дакъа лоацаш волча Великобританерча транспортнии квалифицированни боацачей болхлой профсоюза генеральни секретарага Эдди Хейга.

— Господин Хейг, симпозиуме юкъа дlачуеннача материалашка хелатеха я дегlадаьхнача капиталистически мехкашарча кагирхошта юкъе хьабе болх боацараш тlехь - тlехьа дукхагlа хулаш хиларах йола безаме йоаца статистика. Укхазара гу сона 1979 шера Англерча беррнгача хьабе болх боацарех 11,3 процент къонабараш хиннилга а. 1983 шера из цифра 23,5 процентага кхаьчалга а. Мишта хьанхетавергаш Iа хьабе болх боацаш бола къона англичанаш тlехь - тlехьа дукхагlа хулаш хиларах?

— Хоаш ма дарра. 1979 шера хоржамаш хиннад ткаьнга Великобритане, хlаьта из бахьан долаш Iаьдала керте эттай Тэтчера консервативни правительство. Хlаьта керттерча даькъе цунна «кхарагlдаьнна хlама да» социальни Iалашонна хьежаду паччахьалкхен ахча геттара кlезигдалар. Иштта мехка экономически хьала ший фост да йола капитализма юкъара кризис кlоаргъеннача хана нийсденнад из. Хьацаргья вай, масала, аннал вола промышленность. Цун производства боарам тахан дукха совгlа-ажашагlа боацаш 10 шу хьалхагlа ше хиннача тайпара я. Нагахьа санна тха отрасле болх беш 1 миллион 200 эзар гаргга саг хиннавале, тахан из цифра шозза хlана еннаяц аьнна лохъеннай, лохлуш дlайодаш а я. Кхетадеш ма дарра, балхаш иштта чlоагlа кlезигдалар эггара хьалхарча аргlанна кагирхошта хlама тох.

Иштта, дуккхьал кагирхой ба консерваторий социальни политико дlахийцараш. Английски яздархочо Пол Гаррисона «Городера город» яхача ший киншка тlа укх тайпара язду. «Фирма администраце, болхлой кlезигбарца, стаж лоацагlа ярaш хорж, телаш дола компенсаци цу тайппара кхо а деш, хlаьта балха хьалхарча аргlанна дlанйбераш опыт йолаш бола нах ба — кагий нахи мехкарийи-м кхы а Iомабе а ма безий».

— Хlаьта кагирхошта дешар, белгала аьлча, профессиональни дешар, хьехара гlулакх мишта латт?

Кагирхошта бе болх дукхагlа хулийтаргбола белгалара программа, цу даькъе профессиональни кийчон программаш а юкъеяхьа тха правительство гlерттаце а. Гlулакх тlехь - тlехьа талхаш доагlа.—йоах Эдди Хейга.— Из ерригa профилйчо ший дикалта диллача тоаяла езаш яр. Цул совгlа, профессиональни образоване гlулакха правительства чакхйоаш политика предпринимателашта аьттув болаш я. Хlана я аргlа из. Профдешара программаш хlара предприяте алхха цехоен хьашташка хьежжа вlаштlехьйоах предпринимателеша. Из бахьан долаш цар предприяте мара болх бе йиш яц дешар чакхдаьккхачунга, хlаьта ставка а юкъерчул дукха а лохагlа хул. Нагахьа санна болх лой да-кх из а.

Цу тайпарча хьал тlа нийсенна къона саг халча отт. Доллача хlамах доглалар, гlайгlано вlаштавахьар, дуламаш дар — уж хlамаш да общественна юстара тlолла бодача гlайгlанеча наьнъа тlа кхайсача английски кагирхоша хоржаргдараш. Цу наьнъ тlа кхайсаб уж «цар кхоанен йоакхо ергьяшоаш» яхаш кхайкадаьреша.

— Цу тайпарча хlамаша кагирхой доглехийт, - белгалдоаккх Эдди Хейга. — Царех цхьабараша дунеках дог дулл, малара, наркотикашта тlехьабоал уж, тайп-тайпарча сектех дlабетталу, вокха даькъо — паншаша а футболни болельщиккий бандаша санна довнаш а доахаш шоай протест кхайкаю. Халахете а, бакъданза далац, английски общество кlоарглуш латтача иерархе бала нах тlехь - тlехьа дукхагlа шоайла нийрабоахаш хилар. Цхьадолча даькъе правительственни политикех хулаш хlама да из. Цунга хьежжа хилча хlаране шишийа мара йоакхо е езац, хlаьта къаман ресурсаш общество еткьар кийса зий-децйй яхача деша вlалле уйла е а ягlац.

Эдди Хейга дешаш баьнду «Таймо»: «Британе бlаьш шерашш хьалхагlа дена хьайоагlа классови структура болхлой берашта дlайоаккхалургйоаца духьале я. Тхьо шу хьалхагlа хиннача экономически буно, образоване даькъе яьча реформаца, сага общественни хьалецара гlулакхаш сатийнагlа леларо, догдоахийла хилийтар хьатlаккхувш дола болхлой новкъал общества юкъере таро йолча нахах дlенкета йиш ма хургйий аьнна. Из догдоахийла сихха дlайоа кьлар юкъара экономически халонаш кlоарг ме лу премьер министра Тэтчера къаьнарча классови иерархена юха тlаяха лархlарна дуьззденна я».

Уж дерригa хlамаш бахьан долаш хет дукхагlболча британски кагирхошта шоай кхоане цlаккха а ца хиннача тайпара бевде хургья аьнна. Хlаьта консерватораша хьалхагlа а санна бlубенна кlезигду паччахьалкхен бюджетера социальни гlулакхашта хьенаду ахча, из ма могга тlема гlулакхашна а ухийташ.

1984 шера март болалуш 3 миллион 190 эзар сага кхаьчабар Англе хьабе болх боаца нах. Цудухьа, халача 60-ча шерий пароль санна каст-каста кхайкаду цхьанкха гlулакх доаццаш вlашагlлеташ е улицашка гlолла дlа-юха лелаш шоай ха дlайохийташ болча къоначa болх боацараша е дешаш: «Ноу фьючер» — «Кхоане яц».

Дмитрий ПОЛЯКОВ, АПН.

МИШТА КХОАЧАЩДУ ДЕКХАРАШ

ЛаьрхIар кхоачашду

1978 шера г. Назранерча Ахриев Гlапура цlерагlча «Электроинструмент» яхача завода сборочни цехе лаьрхlар комсомольско - кагирхой бригада вlашагlйолла. Завода администраци коллективана керте мала оттавеча бакъахьа вар-теш яхаш цеха начальникаца Костоева Маремаца дагаювлар. Хlаьта дукхача хана денз ший балха декхараш дика кхоачашдеш, уллув болх бечарна масал телаш хиларца белгала яр комсомолка Оздоева Хьава. Дикка ха яр Костоевас из зийна. Шийна хетар укхо дlааьлча раьза хилар администраци а.

— Сборочни цеха болх лерттlа дlабодацар, вастаста нийслора сверлилкаш ОТК контролераша чакх ца йоалийташ моттигаш. — яхаш дувц Костоевас. — цудухьа цеха болх тоабара Оздоевай бригаде вlашагlйолла лаьрхlар оаха.

Ше вlашагlтехача хана денз цхьан бетта, квартала, шера плая дийна тlеххоачаш ца еш йисанц Хьавай бригада. Цу хана денз нагахьа мара ОТК болхлоша брак дийна юда чуйитаяц электросверлилкаш.

Мишта вlаштlехьдоал коллектива иштта дика толамаш даха, сево наз тел цунна?

— ШоллагIча коллектива дика толамаш хилар дукхагlча даькъе къахьегамеи производственни дисциплинах тийша да. Дуккхьал формаца а доацеш социалистически лкъа формаш балха юкъекхувларех латт тхо толам,— яхаш дувц бригадира.

Толамаш дог хьесташ хилара бокхха кхетамм болх вlанхуьь бригаде бокхагlа болча, балха опыт йlаьхегlа йолча нах. Уж тайпа нах болаш ба бригаде. Царех ба коммунисташ Балхаева Людмила, Оздоева Тамара. Балхаева ерригача сборочни цеха коммунисташта керте латташ я. Коммунисташ эггара хьалха шоашкара масал тел бригадерча наха.

— Толамаш дика хилийтара тхона доккха гlо ду къахьегаме хlаране дакъа дапара йола коэффициент балха юкъе йоалаяро, — дувц бригадни совета юкъейоагlача сборщица Сагова Мовлатхана. — Къахьегам бригадни хьисапе вlаштlехьбаьккха болх беш ма дий тхо укх тlехьарча шин шера, цу хьисапе болх белга дукха дикагlа пайда болаш хlана долга тхо кхийтта дукха ха я.

Бригадни хьисапе къахьега коллектива йолаяларо хlаранена хьалхашка латта бехктокхам айбир, хlаранар кхийтар цо къахьегама юкъе хьона даькъага хьежжа мара юххера хьахулар а хургдоацилгеи хьаьца алапи а цунга хьежжа хургдолгеи.

Бригаде хlаране караерзаьй массехк смежни професси. Цу гlулакхо вlаштlехьлалийтар хьаькхагlа массехк сага кхоачашъеш хинна балха операцеш хlанз хийцца цхьан сегага чакхъяхийта.

Цхьаьнкха дика хlама а да бригада коллективо дlадоладаь. Массехк шу хьалха г. Орджоникидзерча Электролампови заводера цхьа бригада шоаща яхье йийхар Хьавай бригадо. Цар ейна предложени чlоагlа раьза хинна хьаллаьцар вежараштa йолча республика викалаша. Бидоев Николай керте латта комсомольско -кагирхой бригада яхье яьлар Оздоевай бригадаца.

Каст-каста вlаши хьоашалгlа бахе доттагlлеи наьгаш дlахьош хул уж ши бригада. Хlара квартали итогаш ю нарегlдаьннарий, дикза дисараш теркал ду. Хьалхалаттарий балха опыт дlа-хьа эц.

Иштта вlаши буаззамаш лоаттадерах дукха беркат доал. Цкъа-дале, гlо ду кердa толамаш даха, хьалхашкарча халонех бlа ца къожабеш болх бе, шоалагlадале, чlоагlду юкъера доттагlал, производстве нийслуш дола кхоачамбоацараш тергал а деш уж дlадахара новкъостал ду.

Ши бутт хьалха СССР Конституце Денна хетаьча яхье яьннаяр вай юкъа ши бригада. Хlаьта котъаьлар Оздоева Хьавас кулгалдер.

Дуккхьал къахьегама опыт дlа-хьа эца иха Iац цу ши бригадера нах. Цар хийла салоIа денош дlакхухь цхьана Iалама хозача моттигашка экскурсе ухаш, вlаши концертни номераш ийце хьоашалгlа ухаш. Иштта укх шера Къулбаседа Хlирийчен Iалама хозача моттиге салоIаш хилар цин бригадера мехкарий массехказа. Хlаьта шоай аргlагlа Бидоева бригада хиннай Назрановски районе массехк ди доаккхаш салоIаш.

Иштта дика болх беш санна, хоза салаIе а хоаш, хlаре дийнахьа завода толамашта юкъе шоашкара доггlаш дола даькъа юкъе кхуьхьаш хьайоагlа Оздоевай бригада.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

Советски Тува—40 шу дузаш

АЗЕНА ЮКЪМОТТИГЕРА РЕСПУБЛИКА

1984 шера октябре Тувас торжественно белгалдоаккхаргда ший доIамагIа СССР-а юкъеена 40 шу дизар.

Тува— вай мехка ерригаш а хIана яц аьнна йола Iалама ландшафташ тамашийна, хоза вIашагIъийна йола башха - хоза край. СибарегIарча тайга оагIув ба укхаза ахьаьссачен аьссачен Центральни Азеца, шаьрача аренийи тростниковя джунглейи — лакхача лоамий тундреца. Шера Крымерчул дукхагIа маьлха денош долаш а я моттигаш. Ерриге Тува — Азе географически центр. Цунна тешал ду цун столице Кызыле оттаьча обелиско.

Шовзткъа шера Тувински АССР-а карегIаьннарашен дун толамашен бакъду херма-ник цийса хилар. СибарегIен чаккй мiIниг селаш хиннад цхьан хана Тувах. Советски Iаьдал латтача шерашка укхаза хьалъэттай керда городаш дика тоеена поселкаш. Тайгана юкъе гIолла чакх е дуьлаш, лакхача лоамий баламашта тIагIолла тIех а дувлаш дIадийшад автомобильни наькъаш, гIа боахаш яхай электролиней мачташ. Сигала гIолла деча наькъаца Москвацеи мехка кхыча городашцеи йийзай республика.

Эрсийи Советски мехка кхыча халкъийя новкъосталца республике хьадаьд горнорудни, энергетически, кIора, хьу чакхйоаха «Тувасбест» промышленноста кхыдола доакъош. Хьалъэяй итташ йоккхий предприятеш, цу даькъе союзна лоархIаме йола предприятеш а: «Тувакобольт» яха комбинаташ, кIора разрезаш, стройиндустре, дукха - шурий промышленноста предприятеш.

Советски хана 19-за дукхагIа хиннай юрта бовхама сурта продукци. ХIанз дукха балхаш деш летт лаьтташта мелиорации яра, даьгIенашта хий тIадигара.

Автономни республике хьалбй юкъарча дешара школай, юкъерча дешара заведеней, профтехучилищай шерра яьржа сеть. Тувай столице Кызыле болх беш я педагогически институти Красноярски политехнически института филиали. Iилман учрежденеш.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам лучa хьинаре даькъа лоац 200 совгIача культура ЦIенов клубой, бIаьш йолча библиотекаша, музыкальни школаша музыкально - драматически театро, филармоне. Къаманн эрсийн меттала арадувл республике газеташ, книжкаш, болх беш я радиотелецентра «Орбита» яха станции.

Радион телевидении хийцца тувиний быте еяй. Москверча передачашка хьеж автономни республика массе мIIнге. Совхха дева Кызыленки телевидене а ю цIе-вIай беса передачаш.

Тува —Азе географически центр.

Боахамех культурах гIирсаш хьалдеча дакха толамаш бахьан долаш Ленина, Октябрьски Революце, халкъий ДоттагIала орденаш еннай Тувински АССР-а.

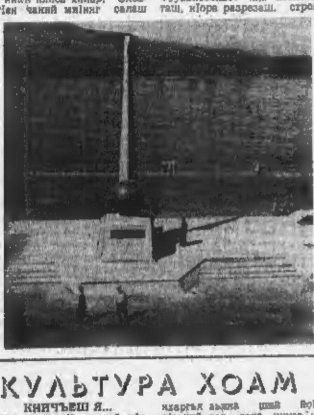

СУРТАШ ТIА: 1) Кызылски телецентре центральни аппаратне чу. Управлене пульта хьалхашка — электротехник Светлана Сарыглар. 2) Кызыле Енисея берда йиcтте латта «Азе центр» яха обелиск.

Е. НЕДЕРБ суртеш.
ТАСС фотохроника.

КУЛЬТУРА ХОАМ

КИЙЧЪЕШ Я...

Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен театра массехкаьза оттаьй хIирей драматургий пьесаш. Къаьстта лоархIаш ба Хугаев Георге кхоллам. Массехк шу хьалхагIа вай театра сцена тIа гойташ яр цун цхьа пьеса.

ХIанз укх денощка кийчъяь йоалаш я цун цхьаькха — «Са устнана» яхача пьесех йола спектакль. Из я бытови комеди. Чоалкане бац цун чулоацам а. Нана гIерт дика нхаргIа аьдна шай йоIа вIаьхий саг лаха, цунга из мельре яхийта, хIаьта йоIа веза кхувар — Эльбрус яха зIамсаг. Зарема а Эльбрус а вIашагIа ца кхетийта, цар безам бохабе гIерташ ший хур ду нанас, бакъда, цунах хIама хилац, тIеххьара моттоал къонaберий безам.

Устнайна сурт-сибат кхоллаш ба артисташ — Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артистка Р. Исаеван Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артистка З. Минкаилован Зарема роль ловзаеш ба З. Радуевай С. Оздамировай. Эльбрус — Нохч-ГIалгIайн Къулбаседа-ХIирийн АССР-ий заслуженни артист А. Джамаеван артист Х. Кутаеван; Даь Джена роль ловзаю А. Джабраиловен М. Джамадаровен.

Спектакль оттаеш ва режиссер — Российски Федерале Пачхьалкхен преме лауреат, Нохч - ГIалгIай АССР искусствой заслуженни деятель Р. Ханиева, художник — Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло Б. Хадишев.

А. БЕК.

Республика экранаш тIа

«ЦА ВОАЛАШ ЙОДАЯР»

Азербайджански кинематографисташа даьккха «Ца воалаш йодаяр» яха фильм оттадаьд азербайджански литература классика Ахвердов Абдурагима (1870—1983 шш.) произведеней мотнаех.

Из хиннав, яздархо, драматург, публицист. Фильма цIи ма яьккхинге вай кхетаду из комеди йоцга. Цо вайга дуйц цхьаькха хIама ца деш сакъердаш лелача зIамсагa Шамилан вIаьхийча сага йоIа Гюльсюман юкъе эттача безама исторех. «Ца воалаш йодаяр» — режиссера Мехтиев Джангира эгтара хьалхара полнометражни картина.

«Дебют» яхача ЭМТО цо даьккхача «Вахi» яхача шин даьнах латтача лентана «Мосфильма» къонача кинематографистий XI фестивале динагIйола режиссура яха приз елар, цул совгIа, из дакъа лоацаш хиннав Бильбао (Испани), Оберхаузене (ФРГ) хиннача дуненах хала кинофестивалашка.

Къонача азербайджански актера Ш. Сулейманова ловзаю Шамила роль — из цун шоллагIа хьалхара болх бац.

«ФРЭНСИС»

Укх тIеххьарча хана малхбузен кинематографе кест - каста арадувл 30-ча шерашка цIи хеза йоазаш хиннача актерашта хетадаь дола фильмаш. Цар тIа дувц цу актерий вахара а кхоллама а наькъех, цар безамах лаьца. Тамашийна а трагически а яхел хиннай актрисай Фрэнсис Фармере. Къона йолча хана дена из духьела хиннай американски обывателa вахара. Школе дешаш агIача хала цо язью шедаьлах тешал яха конкурсе яхьийта лаьрхIа сочинени. Цу сочиненех цунна Москве яха преми лу коммунистически газето.

Хетаду, буржуазни вахаре цо ший сий доалаьд, эьнна. Американски бизнеса уж тайна долча хIамаех, реклама ец шоашта пайда эц. Иштта Францисах винсеская хул. Бакъда, актриса цунах дог Iабаш яц, цо лех цего къоабалбеш бола болх, цудухьа Голливуд а йите, театре болх бе дIайода из. Балхара дIайоаких Фрэнсис... Юха а Голливуде балха йода из. ХьалхагIа хиннар дац хIанз. Шийна хетачча тайпара ролаш ловзае таро яц цун, [illegible] гучайоаккх, доазийт цун кхьа - сибат.

Фильма сценаре парде йийшай актриса еннача тIехьагIа. 1973 шера араьйна «Бокъонца йоагIаргий - хьогI Iуйре» яха цун шиъ мемуараш «Фрэнсис Фармер Iиндоргiий дунен тIа» яха Арнольда Уильяме нийкен.

Iалаьмате доккха маIан долаш я фильма тIеххьара кадраш: буржуазни порядок гучаяккха гIертарах хIама хилац. Фрэнсис Фармер санна из де гIертар цу хIалакву.

Фильм оттадаьр ва английски режиссер Клиффорд Грэм.

В. КОВАЛЕВА.

ИРАЗЕ ХИННА ВАХАР

70 шу доаккхаш дунен тIа ваьхача сага духьа да дуда, дагалаца, царех 50 шу къахьегаш даьккхача хIинга а. Иштачарех ва Батукаев Гарун Махмудович — Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист, нохчех вола эгтара хьалхаре профессиональни режиссер.

ВТО Нохч-ГIалгIай отделене кхоллене укх денощка деззар из вай 70 шуи къахьегама 50 шуи дизар. Цига бар Гаруиана цхьан болх бал новкъостий, цун ученикаш: артисташ, режиссераш, культура а искусства а болхлой, тайп-тайпарча учрежденеш векалаш.

— Са да, ахархо веннав 1922 шера, йоах Гарува. — Дукха вaха нхийшадац цун Советий Iаьдало шийна денкача гIозача вахаре. Йиъ йIиги сой долий ше цхьаьнсай са нана — Хадижат. Сийлахь-боккхача Октябро паргIато, бокъо еннаецаре, цо сердалонга бедц ниъкъ вайна хьабийла бецаре могаргдарий мар воацаш йисача са нанна цхьаь берашка дешийта? Могаргдацар. Сох режиссер хиннав, цхьа йиша — юрист, шоллагIьар — журналист. Советий Iаьдалах тха дезала даьнна беркат да вз. Ишта беркат деннад по деррйгача вай халкъа а. Из дицценна цхьа ха-юкъ хиннац тха, цунах лаьца дуйц оала тхоай берашна, йIийна беришна. Къонача тIехьенна ха деза хиннар, доцаш дар. Дунен тIа цIакхча а хиннар паргIато вай халкъага кхаьчалга.

— 1923-ча шера дар из, — дагалуц цо, — цу хана кхоалагIча классе дешаш вар со. — Москве кулача эгтаре хьалхарча Воргсоюзна слете вахийтар со, цу хана соца цхьана цига ера Исаева Зоя, из хIанз персональни пенсионер я. Москве тхо да доалаш а ца хуташ а моттигаш йисаьзар. Бакъда, тха массаие а эттара чIоагIагIа дог хьестаиш гIоадоалаш хиннав — сийлахьвоккхача баьча В. И. Ленина йишийца Мария Ильиничнайца хинна вIашагIкхетар, цо даь къамаьл, цуница суртащ дала таро хилар. Цу шера кхы цхьаькха а дика хIама хилар са вахаре. 1923 шера Нохч - ГIалгIайчене хьоашагIа баьхка бар М. И. Калинин, К. Е. Ворошилов, А. И. Микоян, С. М. Буденный. Цу юкъа тха школе вена хилар К. Е. Ворошилов, школана пианино а белар цо. Тахан санна, хоза а хеташ, дагадоагIа сона цо се хьесташ, сай вертах хьайкка кулг. Тха дешар а вахар а къоабалдеш, доаца боахаш даь къамаьл.

Школа чакхъяьккхачул тIехьагIа Гарун Грознерча педтехникуме деша вода. Дика дешаш 1931 шера из чакхъяьккхачул тIехьагIа, из балха вохийт горона культура отделе. Дукха ца гоаш цигара из хьовашу областной комсомольски газета редактора заместителалла.

Массале а къаьстта шигирхой, дог гIоалаьнне романтически шераш дар уж 30-гIа доала шераш. Болх беш яр хьалхара пятилеткаш, дог айдеш къахьегаш вар хIаравар, патриотизмах хьалдаза дар хIаране дог. Кагирхоша каст-каста йора субботникаш, чакхйоахар кхыйола мероприятеш, вIашагIъехкар тайп-тайпара самодеятельни а агитационни а коллективаш. Цига хестадора керда вахар, из хьалдеш бараш, бег боахар меньшараш, хьагучабоахар верлача вахара духьале ел бола моастагIий. Кагирхоша уттаьора агитспектаклаш, кхыйола концертни программаш. Гаруна а хьнаре дагьа лоацар цу самодеятельни театрай балха юкъе. ХIаьта балха эттачул тIехьагIа а из дакъа лоацаш хилар «Совторгслужащие» яхача клуба агитколлективе. Цхьа цIей дIадахийтацар кагирхоша моллагIа йола сакъердаме мероприятн чакх ца йоаккхаш.

Искусство а культура а езаш хиларах 1934 шера Батукаев ВЛКСМ ЦК направленегIа деша вода хIанз Луначарске цIи йолаш йолча театральни искусства института (ГИТИС) режиссерски факультете. Укхаз хьехаш хул Сийлахь-боккхача театра реформатора К. С. Станиславске учениках Ф. Н. Каверин, И. А. Судаков, А. Тепешова. Цу хана институте директор яр эттара хьалха ЦIеча Байракха орден еннаъ кхалсаг — А. Н. Фурманова.

Дешара мукъа волча хана Гарун ух К. С. Станиславске, В. Э. Мейерхольда репетицешка. Ираз долаш саг хиннав Гарун! Цунна яйнай цар цIи хеза йола спектаклаш — Станиславске оттаьь Чехова «Кхо йиша», В. Иванова — «Бронепоезд 14-69», Мейерхольда — А. Островске «Лес», кхыяраш. Институте, гоаод Москвас луш мел дола дика хIама, гIумаро хий чуаоаш санна, чуаоаш Гарун.

1937 шера практике хьевенача солару из Нохч-ГIалгIай Пачхьалкхен театре режиссерална болх бе.

Институт чакхъяьккхача кхоалагIча шера (1940 ш.) цунна лу Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артист яха сий дола цIи. Иштта укказа а из хул из цIи еннача эттара хьалхарчарна юкъе.

Дукха я Гарува оттаьь йола спектаклаш: Нахупаршале «Майра Кякила», Вадуев Саида «ПIаьтIамат», «Цаоба», «ЦIе крепость», А. Корнейчука «Платон Кречет», Н. Музаева, В. Вайнштейна «Мекхаш-Мирза», Г. Батукаева, М. Гадаева «Аде Сурхо», М. Лермонтова «Вала», И. Базоркина «Тамара», А. Хамидова «Совдати Дауди», ерригаш а 60 совгIа.

Цуница цхьана болх беш хиниаб вайнаьха хьалхара артисташ: В. Татаев, Я. Зубайраев, М. Горчханов, И. Вадуев, Т. Мальсагов, А. Исаева, Т. Алиева, Х. Хакишева, Т. Исаев, Х. Мусталаева, З. Исакова, И. Ибрагимов, Х. Чимаев, Х. Шемпов, С. Батукаев, дукха кхыбараш. Царех цхьабараш байнаб Сийлахь-боккхача Даймехка тIом тIа. Масала, Ибрагимов ИсмаIалас ший са дIаденнад векарашка доладовгрий къам фашистий гIаьрахоех мукъалдоаккхаш. Исаев ТIапа веннав Москва дораеш, тIем тIа веннав М. Горчханов.

Цун спектаклай керттера уйла — цхьа паргIато, кортамукъале яйнар — моастагIашта уж юха дIа ца яла бала кийча бола нах гойташ яр. Лира къоасам лоаттабера Гаруна тIехьадиса мел долчунда. Иштта цо оттайр Хамидов Iабдуллий «Совдати Дауди» яха пьеса. Дукхача къуча проблемашца цхьана цу тIа дуйц цхьа дехарах лаьца. Цудухьа Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето вIашагIкхеллача цхьенаш ца лехийтара хиннача комиссена гойташ яр из спектакль. Иштта Iалаьмате доккха социальни дектар кхоачашдар цу спектакло, вайнаха юкъера из доккха вулам дIадаккхара.

Гаруна спектаклаш уттаьй Чимкентски театре — «Аршин Мал-Алан», Джалал-Абадерча киргизски театре — «Нурхон», «Къахьара доттагIий», кхыяраш.

Хьинаре къахьийгад Батукаева тIом болча шерашка тайп-тайпара патриотически спектаклаш, концертни программаш уттаеш. Цу хана цо оттаьча «Аде Сурхо» яхача патриотическа спектакле даиъа лоацаш вар хIанз СССР халкъа артист, Социалистически Къахьегама Турпал вола Эсамбаев Махьмуд. Спектаклаши концертни программашо шIеце бIухой болча ухар театр. Цар сакъердамо хеташ тIа а эцар артисташ.

Халкъо боагIа мах ца беш битабац Г. Батукаева къахьегам. Из ва Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист, персональни пенсионер, цунна еннай Ленински юбилейни «За доблестный труд в Великой Отечественной войне» яхел медалаш, Нохч-ГIалгIай а Къулбаседа-ХIирий а АССР-ий Лакхехьарча Совета Президиума сийлен грамоташ, кхыдола совгIаташ.

В. АВАДИЕВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

СПОРТ

ЛАТАР

Город Архангельске чакхъяьннай классически хьисапе кIалтохаргах латарах йола «Труд» яхача ДСО Россовета чемпионат. Цун юкъе дакъа лоацаш хиннав РСФСР 26 городера 178 спортсмен.

ЗIамига дац цу лоархIамечa юкъе вай мехкахоша даькха толамаш. Масала, 62 килограмм дозал долча борецашта юкъе цхьаннегара мара эша ца эшаш дото призер хилар Бахрудинов Тагирах. ХIаьта Абрамовский Артура ший дар санна доза дарашта юкъе шоллагIа моттиг яьккхар.

Т. Бахрудинов юкъевизьаа «Труд» ДСО Россовета гулъяьча команда.

Уж шаьшe а борец яьъашка кийчабар ва тренер А. Коояръ.

ЧЕМПИОНАТ ЧАКХЪЯЬННАЙ

Массехк дийнахьа дукха нах, моторни лодкаш зе йиш яр Черноречьерча водохранилища берда тIа. Из, хоаш ма хиллара, хи тIарча моторни спортах йола мехка чемпионат яр.

Цун тIеххьара этап яр къаьст - къаьстача спортсменашта юкъе лаьржа хиннав яха. ХIаьз бовзаш ба царна юкъе толаш хиннараш. Эгтара хьалха чаьхнар скутераш. ОА-250 яхача классе къовсабелча хьалхара моттиг яьккхар. Ленинградерча Л. Сайновске, хIаьта ОВ-350 яхача классе чемпион хилар цун мехкалочох В. Джуренкох.

Сакъердаме а теркам тIаозаш а хилар моторни лодкаш хахкарах спортсменашта юкъе хиина къовсамаш. Цу тайпара СВ-350 яха лодкаш хахкача Свердловерча С. Гунгуровга кхача могаш хилавзар цхьанкха а.

ОВН-350 яхача скутерашна яхьебахьнарех эгтара хьалха а воагIаш чемпион хилар Каунасерча В. Севастьянов. ОСН-500 яхараш хоахкарашта юкъе толаш хилар город Нагинскера И. Черкашеннев. Ала деза, цу тайпара скутераш хахкарашта юкъе грозненен В. Шумаков хинна хиларах а, цо шоллагIа моттиг яьккхарах а.

Чемпионат чакхъяьннай.

С. АРЧАКОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Юшанкайка гарнисташ».
9.05 — «Школа директора дневник». Художественни фильм.
10.20 — «Маргашта гушдар — теша хаьлдар».
11.20 — «Нордадараш».
14.30 — «Нордадараш».
14.50 — «Пятилетка — хIаране гIулакх». Телевизионни документальни фильмаш. «Йоккха гаргалел», «Дукхьал цхьа муг».
15.35 — Тувински АССР «Саяны» яхача илли дакхарий Пачхьалкхен ансамбля концерт.
16.00 — «Нордадараш».
16.05 — Социалистически Къахьегама Турпалца, гидростроителаца М. М. Васильевца школьникаш вIашагIкхетар.
16.50 — «Шахматни школа». «Кiай ладьй».
17.25 — «Тувах дола кхо нили» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
18.15 — Миллионий ленински университет.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Дунен нагирхойн».
19.35 — Мультфильм.
20.00 — ГДР культура денош СССР-е хьаделлахара хетадаь дола концерт. ССР Союза Пачхьалкхен академически Ленински театрера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — ГДР культура денош СССР-е хьаделлахара хетадаь долча концерта дIахедодар.
22.40 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Юрта бовхам». Кинажурнал.
8.35, 9.40 — М. Ю. Лермонтов. «Купецах Калашниковах дола илли». 7-гIа класс.
9.00, 13.00 — Испански метт.
9.30 — «Кристалла шийла сердал». Iилма - довзийтара фильм.
10.05 — «Антарктида вахаенна командировка». 2-гIа передача.
10.35, 11.40 — Музыка. 5-гIа класс. И-С. Бах.
11.05 — «Деваан [illegible]». Телевизионни журнал.
11.10 — Природоведени. 3-гIа класс.
12.30 — Советски Авзонаммица В. И. Ленинах. М. Пришвинас дуйц.
13.30 — А. Грина вахари кхоллам.
14.20 — «Лор вийховарий». Субтитраш йола художественни фильм.
15.30 — «Нордадараш».
17.35 — «Сигала бода метта». Документальни фильм.
17.55 — «Нохч-ГIалгIайчен дм».
18.15 — «Шоана, дай-наной» (гIалгIай меттала).
18.45 — «Объектива бела бу».
19.00 — «Юртарча коллективни подряд — йоакхен тернем». (нохчий меттала).
19.30 — Эксперимент оча хана. 3-гIа передача.
20.00 — «Вийса даьхьал хийла шуи, бераш!».
20.15 — «Ер шоана могарвар».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Тайпан саг». Телевизионни художественни фильм. 1-гIа сери.
22.40 — Документальни фильм.
23.00 — «Нордадараш».

12 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Гоезане кулгаш».
9.05 — «Сатуваши ногIертолгаш». Художественни фильм.
10.45 — ДIадени РСФСР халкъа артиста А. Тихонова (балалайка).
11.15 — «Нордадараш».
14.30 — «Нордадараш».
14.45 — «Нотанинца цIадахар» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
15.35 — «Эрсий къамаьл».
16.05 — «Нордадараш».
16.10 — «Хьеда тхоца, хьеда, оаха санна, хьеда оакачух дийнагIа». ГДР-ера передача.
17.10 — В.-А. Моцарт. — Оркестра йолча флейтана концерт № 2 йола концерт.
17.35 — «Андалузи — Испане са». Кинообезрени.
18.15 — «Сийнен шнуьтен Iоввбу ПТУ». «ГIишлойхочун сийнех дола дош».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
19.05 — «Вовка-тренер». Мультфильм.
19.15 — Киргизе Коммунистически парти хьахкеллан республика хьахинен 60 шу дизара хетаьь йола Киргизски СССР телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.35 — М. Фрадкина произведенеех дола концерт.
23.20 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
23.35 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Венесуэлски дашнай». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — А. С. Пушкина фольклор. 4-гIа класс.
9.05 — [illegible]
10.35, 11.40 — История. 7-гIа класс.
11.05 — Iилма-довзийтара фильм.
12.10 — Ботаника. 6-гIа класс.
13.00 — Изобразительни искусство. 7-гIа класс.
13.30 — Истерe оагIув. Турпалашца вIашагIкхетар.
14.10 — [illegible]матургни театр. А. Н. Островский — «Вертийн мах».
15.05 — «Нордадараш».
18.03 — «Нохч-ГIалгIайчен дм».
18.25 — «Спортнени Нохч-ГIалгIайче».
18.55 — Киножурнал.
19.05 — Сий а сийне а къахьегарга хьежна (ПМДО «Терек») (гIалгIай меттала).
19.35 — Хьуистьам — 84. «Хьанйiашта программирован ни яр: толамаши кхоачамбецараши.
20.05 — «Вийса даьхьал хийла шуи, бераш!».
20.15 — Коммунистех дола дуцараш. НГIАССР Лакхехьарча Совета депутатах, Социалистически Къахьегама Турпалах М. А. Эсмухамбетовх йола телеочерк.
20.30 — «Къонай» яха студи.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Тайпан саг». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.
22.40 — «Нордадараш».

РАДИО

11 ОКТЯБРЬ

6.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
6.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — Реклама (эрсий меттала).
8.40 — «Даге къахамагIа» (гIалгIай меттала).
11.15 — Къамаьл ду районни радиос. Шелковской районара передача (эрсий меттала).
11.30 — «Инициатива, кхоллам, вахар» (нохчий меттала).
11.45 — «Яъьо ихелие толам» (эрсий меттала).
15.15 — Концерт (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «ДоттагIий оазаш» (эрсий меттала).
17.31 — «Шоан, производстве хьалкалаттарашIа» Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юрт: гIулакхаши проблемаши» (гIалгIай меттала).
18.40 — «УналцIена» яха радиожурнал (нохчий меттала).

УКВ.
17.00 — «Сакъердаме перепрятени». Радиокомпозици.
17.30 — Халкхара ашараш.
18.30 — Инструментальни музыка.

12 ОКТЯБРЬ

6.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — И. Штрауса вальсаш (эрсий меттала).
11.15 — «Яхьа хьалхалаттараш» (гIалгIай меттала).
11.30 — У. Бексултанов. «Ловзий дуцар» яха симфонически поэма (гIалгIай меттала).
11.45 — «Цун даге къоабалдаь гIулакх». ГIеръаьннана мисаш лелочех У. Мусаевай йола радиоочерк (нохчий меттала).
15.15 — «ГIалгIай поэтий стихашкара интернационализми халкъий доттагIали». Композици (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «Парторганизацеш хьара отчеташи харжамаши» (гIалгIай меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Ихачан программа—вахаре! «Жий диллача кхаашкара бизза пайда эца». Надтеречни района бовхамашка гIоьна яь рейд (эрсий меттала).
18.40 — «Вахара хьисап — советски» (нохчий меттала).

УКВ.
17.00 — Халкхара ашараш.
17.42 Илли дIаеаш И. Цицкиева.
18.10 — Сакъердаме илли.

Тахан республике гIоллен Грозне хувцалун морхаша йолаш, йоачан а йоадаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилей фегара температура республике 19—24, Грозне 21—23 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалун морхаш а йолаш, йоачан а йоадаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилей фегара температура буйсана 3—8, дийнахьа 18—23 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!
ДIАХОХЬОШ ДА 1985 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Газет яздара мах: шера—4 соми 8 кепиги, ах шера—2 соми 4 кепиги.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковска, уа. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителан — 2-85-07; бехкевакха секретара — 2-84-69; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленносте транспорте — 2-65-01; юрта бовхама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-65-84; корректораш — 2-69-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-69; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-65-84; корректорская — 2-69-88.

Газет арадувл шинара, ерен, пIоаттен деношка

СФ05303. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4171.